

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA ANGLISTIKY
2008

PARTICIPIÁLNÍ PREMODIFIKACE A POSTMODIFIKACE
SUBSTANTIV

Participial premodification and postmodification of nouns

Diplomová práce

Vypracovala: Pavla Zichová

Vedoucí práce: PhDr. Vladislav Smolka, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

V Českých Budějovicích 24.4.2008

Pavla Zichová

Děkuji panu doktoru Vladislavu Smolkovi za odborné vedení mé diplomové práce a za poskytnutí cenných rad a postřehů při zpracování daného tématu.

ANOTACE

Diplomová práce zkoumá konstrukce, v nichž je substantivum modifikováno participiálním slovesným tvarem, který funguje jako jeho atribut. V rámci výzkumu se práce zabývá četností výskytu tvarů přítomného a minulého participia a zejména pozicí participia vzhledem k substantivu. Pokouší se zjistit, které faktory volbu pozice primárně ovlivňují. Mimo jiné si všímá případů, kdy původně participiální tvary přecházejí v adjektiva. Výzkum je založen na relevantní odborné literatuře a na autentických případech participiální modifikace současné anglicky psané literatury.

ABSTRACT

This diploma thesis examines noun phrases where the nominal heads are modified by participial verb forms functioning as their attribute. The research focuses on the frequency of the present and past participles respectively, and on the position of the participles in relation to their head nouns, aiming to establish the factors affecting the choice of the position. It also takes account of original participial forms changing into adjectives. The research is based on relevant linguistic writing and on authentic instances of participial modification from authentic sources of present English literature.

OBSAH

ÚVOD	7
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1. PARTICIPIUM	9
1.1 Participium přítomné	10
1.2 Participium minulé	10
1.3 Větně-členská funkce participia	10
1.3.1 Participium ve funkci atributu	11
2. MODIFIKACE	12
2.1 Premodifikace	12
2.1.1 Premodifikace přítomným participiem	13
2.1.2 Premodifikace minulým participiem	15
2.2 Postmodifikace	17
2.2.1 Postmodifikace přítomným participiem	17
2.2.2 Postmodifikace minulým participiem	18
2.3 Faktory ovlivňující pozici modifikátoru	18
3. PARTICIPIUM versus ADJEKTIVUM	22
II. PRAKTICKÁ ČÁST	27
1. ZDROJE	27
2. PARTICIPIUM	28
2.1 Forma	28
2.2 Frekvence výskytu –ing a –ed participia	29
2.3 Frekvence výskytu premodifikace a postmodifikace	31
3. VLIV FAKTORŮ NA PREPOZICI A POSTPOZICI MODIFIKÁTORU	33
3.1 Faktory ovlivňující užití premodifikace	33
3.1.1 Významová charakteristika participia	33
3.1.2 Formální charakteristika participia	34
3.2 Faktory ovlivňující užití postmodifikace	39
3.2.1 Významová charakteristika participia	39
3.2.2 Formální charakteristika participia	42
3.3 Premodifikace versus Postmodifikace	43
4. PARTICIPIA PŘECHÁZEJÍCÍ V ADJEKTIVA	69
ZÁVĚR	74
SUMMARY	76
ODBORNÁ LITERATURA	79
POUŽITÁ LITERATURA	80

ÚVOD

Tato práce se zabývá analýzou participiálních modifikátorů substantiv. Jedná se o zajímavou tematiku, s jejímiž příklady se v praxi běžně setkáváme, aniž bychom mnohdy uvažovali nad tím, proč je dané participium v určité konstrukci umístěno v právě zvolené pozici. Některé participium může stát před substantivem, např. *a lost key*, jiné je v této pozici považováno za chybně užití: *a found object*. Jedná se o oblast gramatiky, která dosud nebyla zcela analyzována. Cílem této práce je pokusit se danou problematiku přiblížit a nalézt možné vysvětlení jevů tohoto typu.

V první řadě se práce snaží postihnout faktory, které mají vliv na zvolenou pozici participiálního modifikátoru vůči substantivu, přičemž zkoumá například vliv konkrétní lexikální jednotky, od níž je participium utvořeno, vliv relativní délky a informační zatíženosti participiální konstrukce a substantiva, zda je participium samo rozvíto apod. Shromážděné příklady jsou řešeny z pohledu syntaktického, lexikálního, formálního i stylistického, jelikož každý z nich nabízí své hypotézy týkající se tohoto tématu. Jednou z hypotéz je například předpoklad, že participium následované předložkou či spojkou, jejichž prostřednictvím na sebe váže další větné členy, bude stát za substantivem a tudíž fungovat jako jeho postmodifikátor.

Součástí analýzy jsou také formy přítomných a minulých participií, které se svojí povahou řadí mezi adjektiva nehlédě na jejich participiální, respektive slovesný původ. Příkladem je slovo *interesting*, které je považováno za adjektivum, neboť splňuje všechna kritéria stanovená pro tuto klasifikaci. Přesto nelze opomenout, že uvedený příklad je původem participiální tvar odvozený ze slovesného základu *interest*.

Těžištěm práce jsou zkoumané texty, které představují souhrn několika prací anglicky psané literatury, z nichž každá náleží k jednomu ze tří funkčních stylů, odbornému, publicistickému či uměleckému. Vybraný výzkumný materiál byl přepracován do přehlednější elektronické podoby, která usnadnila

práci s ním. Následně byl statisticky vyhodnocen a lingvisticky interpretován. Jelikož je celkový seznam excerpt příliš rozsáhlý, není součástí přílohy práce. Na místech, kde bylo nutné předložit kontext, jsou příklady uváděny v rámci celé věty. V ostatních případech jsou použity pouze vyňaté formy participiálních modifikátorů a substantiv pojících se k nim.

Práce je členěna na dvě hlavní části, teoretickou a praktickou. Obě jsou dále strukturovány do jednotlivých kapitol a podkapitol. Část teoretická podává podstatné informace o zkoumané problematice, přičemž se opírá o teoretické podklady odborných studií na dané téma. Praktická část obsahuje poznatky získané analýzou anglických textů, jež jsou doloženy konkrétními příklady. Její součástí jsou grafy a tabulky znázorňující statistické výsledky i jiné potřebné informace o výzkumu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. PARTICIPIUM

Participium, neboli přičestí, představuje slovesný tvar. Jedná se o „slovo tvořené ze slovesného základu, které funguje jako přídavné jméno.“ (Huddleston, Pullum, 2002: 78) V angličtině zahrnuje participium šest tvarů: aktivní tvary participia přítomného a participia perfekta a pasivní tvary participia přítomného, minulého a participia perfekta, přičemž participium perfekta rozlišuje ještě tvar prostý a průběhový (viz. Tab.1).

„Participium přítomné a minulé tvoří součást složených tvarů slovesných: participium přítomné s pomocným slovesem *be* vytváří průběhovou konjugaci, participium minulé s pomocným slovesem *have / had* perfektem a plusquamperfektem a participium minulé se slovesem *be* tvoří trpný rod.“ (Dušková a kol., 1988: 271)

Tabulka 1

Participium	aspekt	aktivum	pasivum
přítomné		writing	being written
minulé			written
perfektivní	prostý	having written	having been written
	průběhový	having been writing	

Z hlediska překladu „anglickému participiu v češtině odpovídá jednak přídavné jméno slovesné, jednak přechodník.“ (Dušková a kol., 1988: 580)

„Zatímco ve funkci přechodníku se vyskytují všechny tvary participia, ve funkci adjektivní [syntaktické adjektivum, tj. atribut] se vyskytují pouze tvary přítomné a minulé. Participia perfekta se v této funkci neuvžívají.“ (Dušková a kol., 1988: 272)

Z tohoto důvodu se práce věnuje pouze těmto dvěma participiálními tvarům¹.

¹ Přítomné participium je v publikacích označováno jako “present / gerund / -ing participle”; participium minulé jako “past / -ed participle”.

1.1 Participium přítomné

Přítomné participium činné, (participium prézenta aktiva), se tvoří připojením sufixu *-ing* k infinitivu slovesa, přičemž může docházet k pravopisným změnám infinitivu, např. *use* → *using*. Lze ho utvořit od všech sloves kromě sloves způsobových.

Participium trpné (participium prézenta pasiva) se skládá z přítomného přičestí slovesa *be* a minulého přičestí významového slovesa, např. *being asked*.

Participium se řadí společně s gerundiem a infinitivem mezi jmenné tvary slovesné, které fungují jako větné kondenzory. Přítomné participium má s gerundiem totožnou formu. Z hlediska významu je možno rozlišit je na základě toho, že gerundium je primárně substantivum, kdežto participium je primárně slovesný tvar.

1.2 Participium minulé

Participium minulé a tvar préterita slovesa slouží jako ukazatel pro rozdělení anglických sloves na pravidelná a nepravidelná. U pravidelných sloves se minulé participium tvoří přidáním sufixu *-ed* k infinitivu slovesa, např. *used*. U nepravidelných sloves má toto participium zvláštní tvar, např. *write* → *written*.

1.3 Větně-členská funkce participia

Jakožto větný člen má participium funkci atributu, doplňku podmětu (který odpovídá českému přechodníku) a doplňku předmětu. Jelikož se tato práce zabývá pouze participiem ve funkci atributu, je důležité nastínit rozdíl mezi atributem a doplňkem předmětu, neboť se oba mohou vyskytnout v těsné blízkosti substantiva. Dle Duškové (1988: 586) se participiální doplněk předmětu liší od atributu postavením:

I saw his growing success. Viděl jsem jeho rostoucí úspěch. (atribut)

I saw his success growing. Viděl jsem, jak jeho úspěch vzrůstá.
(doplněk předmětu)

Dále autorka uvádí, že doplněk se vyznačuje vztahem k nadřazenému slovesu, kdežto atribut je volná modifikace substantiva:

I caught the train leaving at 8.05. Stihl jsem vlak odjíždějící v 8.05.
(atribut)

I caught him leaving the house. Chytil jsem ho, když odcházel.
(doplněk předmětu)

1.3.1 Participium ve funkci atributu

Co se týče samotného pojmu atribut, při konfrontaci angličtiny s češtinou narazíme na jeho rozličné pojetí. V češtině atribut, neboli přívlastek, představuje větný člen, který rozvíjí podstatné jméno. Angličtina atributy nepovažuje za větné členy, ale zahrnuje tyto prvky pod obecnější pojem modifikace (viz níže), protože jde o prvky druhého stupně závislosti, tj. rozvíjejí nějaký nominální prvek, který už větněčlenskou funkci má.

„Atributivní funkci, odpovídající českému přídavnému jménu slovesnému, popř. i neslovesnému, má v angličtině jak přítomné, tak minulé participium.“ (Dušková a kol., 1988: 580)

Atributivní participia se dají převést na vedlejší větu vztahnou. Například spojení *developing countries* je ekvivalentní vztahné větě *countries that develop*, stejně jako *destroyed hopes* znamená *hopes that have been destroyed*.

Dušková (1988: 581) hovoří o tom, že „atributivní minulé participium má většinou pasivní význam (tj. je tvořeno od tranzitivních sloves)“, př. *a broken window*, *a torn dress*. Naproti tomu minulé přičestí s aktivním významem (od intranzitivních sloves) je řídké, např. *a travelled man*, *faded flowers*.

2. MODIFIKACE

Modifikace představuje jistou obměnu, úpravu. Participiální modifikace substantiva je tudíž obměnou substantiva pomocí participia, tj. modifikátoru. Modifikace se dále člení na premodifikaci a postmodifikaci podle toho, zda je participium umístěno před či za substantivem, tedy zda je v prepozici či v postpozici.

U substantiv existuje několik různých typů modifikátorů, z nichž nejzákladnějším typem je adjektivum: “Premodifiers include primarily adjectives, participial modifiers, and other nouns.” (Biber et. al., 1999: 574)

“Participial premodifiers,” uvádí autor dále, “are typically adjectival; but in some cases they have the character of noun rather than adjective modifiers, and in yet other cases their word-class membership is unclear.”

2.1 Premodifikace

Obecně lze říci, že substantivum může být (kromě jiných premodifikátorů) premodifikováno jedním i více participii. Pokud obsahuje více participií, lze mezi nimi rozlišit vztahy podobné těm, které fungují mezi větnými členy v rámci věty. Participium může být závislé na jiném participiu a stát se tak členem premodifikujícím a zároveň premodifikovaným. Huddleston a Pullum (2002: 447) hovoří o tzv. submodifikaci, tedy „modifikaci modifikátoru“: *a leading publishing agent* (T-9, 13). Na druhé straně se můžeme setkat se souřadným spojením participií, která se v rámci koordinace stávají jedním premodifikujícím členem substantiva, například: *an interesting and very promising proposal*.

Podobným příkladem vícečetné premodifikace substantiva je spojení několika slov v rámci premodifikující struktury, v níž se střetává participium s jinými premodifikátory. Wyler ji zmiňuje ve své studii v souvislosti s výzkumem tzv. *left-branching structures*. Kombinace vhodně zvolených slov spojených v celek výrazně napomáhá větné kondenzaci. “These structures are

quite common in consumer literature where they replace hypotaxis: *up-and-coming glitter boys, sweet-sixteen-and-never-been-kissed chick.*” (Wyler, 1979: 514)

2.1.1 Premodifikace přítomným participiem

„Premodifikace přítomným participiem je omezena většinou jen na slovesa intransitivní a tranzitivní s vypustitelným předmětem,“ (Dušková a kol., 1988: 580), přičemž se všichni autoři (Dušková 1988: 580, Quirk 1985:1325, Swan 1980: 453) shodují na tom, že premodifikující participium vyjadřuje charakteristickou nebo trvalou vlastnost, jako například *developing countries, a weeping willow* aj.

Participiální označení dočasné (aktuální) vlastnosti se v premodifikaci vyskytuje řidčeji, například *a growing tendency, a vanishing view, the visiting team* aj.

Quirk (1985: 1325) přímo uvádí: “The possibility of modification by a present participle depends on the potentiality of the participle to indicate a permanent or characteristic feature.”

Z toho důvodu se například spojení ve větě *Whose is the barking dog?* pociťuje jako pochybné. Při dalším zkoumání uvedeného příkladu hraje roli také použití členů. “The indefinite article favours the habitual or permanent, the definite article the specific or temporary.” (Quirk et. al., 1985: 1326)

Tudíž nelze říci *?The barking dog is my neighbour's.*, ale věta *I was wakened by a barking dog.* je přijatelná, neboť obsahuje člen neurčitý naznačující znak stálosti. Stejně tak je tomu v případě *?The approaching train is from Liverpool.* ve srovnání s větou *He was frightened by an approaching train.* Podobná participia vyjadřující dočasnou vlastnost se v prepozici objevují vyjíměčně, zvláště pak za podmínky, že se vážou s členem neurčitým nebo když jsou sama premodifikována: *a quickly spreading epidemic.*

Je však nutné dodat, že i člen určitý je v jistém případě přípustný, neboť “the definite article may be used generically and hence evoke the same generality and permanence as the indefinite article.” (Quirk et. al., 1985: 1326)

Například: *The beginning student should be given every encouragement.* → *beginners in general*

Z hlediska formy je někdy obtížné rozlišit tvary substantivní a adjektivní, tedy původně participiální. Existuje totiž mnoho substantiv končících na *-ing*, stejně jako adjektiv tvořených z přítomných příčestí, tedy tzv. participiálních adjektiv, o nichž bude podrobněji pojednáno v kapitole 3. Pokud se substantivum v této formě vyskytne před jiným substantivem jakožto jeho premodifikátor, jedná se o gerundium. Jelikož má přítomné participium (respektive adjektivum utvořené z přítomného participia) s gerundiem totožnou formu, je třeba najít způsob, jak je od sebe odlišit.²

Biber (1999: 68) hovoří o způsobech, jak vyřešit tyto nejasné případy. Jedním je použití slova končícího na sufix *-ing* v otázce, kde se ukáže, zda se jedná o substantivum či adjektivum na základě jeho pozice typické buď právě pro substantiva nebo naopak adjektiva. Jinými slovy zda jde o řídicí slovo substantivní či adjektivní fráze.

Druhým testem je zaměření se na význam slova. Pokud může být slovo ve funkci modifikátoru převedeno na vztažnou větu ve formě *who / which be + verb-ing* nebo *who / which verb(-s / -ed)*, jde o adjektivum: *the travelling public* → *the public which travels*. Modifikující substantivum lze na druhé straně uvést v nominálu: *a travelling rug* → *a rug for travelling (with)*. V takovém případě má často význam účelu, záměru narozdíl od adjektiva s významem spíše popisným.

² Pozn.: Huddleston a Pullum (2002:80) uvádí název “gerund participle“ (gerundiální participium), které označuje jak formu gerundia, tak formu přítomného participia, jelikož jsou to formy totožné, ale z hlediska syntaxe a lexikologie se od sebe liší.

Následně Biber uvádí další podobné příklady formální totožnosti substantiva a adjektiva ve formě premodifikátoru (jinými slovy jde o srovnání gerundium versus participium):

Tabulka 2

substantivum	adjektivum
living standards	living creatures
the sitting room	sitting tenants
dancing classes	the dancing children
working conditions	a working mother

Jiným způsobem rozlišení *-ing* forem je jejich shoda s dalšími slovy stejného slovního druhu ve vícečetné premodifikaci: *teaching and project work* → *teaching* je substantivum stejně jako *project*. Oproti tomu *living and dead roots* → *living* je adjektivum stejně jako *dead*.

2.1.2 Premodifikace minulým participiem

Atributivní minulé participium se v premodifikaci užívá omezeněji než v češtině. „V této pozici má nejčastěji rezultativní význam,“ tj. označuje výsledek děje, (Dušková a kol., 1988: 581), například *a broken window* (rozbité okno), *a torn dress* (roztržené šaty), *worn shoes* (obnošené boty). Dušková dále uvádí, že „někdy může mít participium jak rezultativní, tak procesuální význam“, jako například *a neglected child* (zanedbané i zanedbávané dítě).

Podobně se k tomu vyjadřuje i Swan (1980: 454): “Past participles used as adjectives (before or after the noun) almost always have a passive meaning. *A broken window* is a window that has been broken by somebody...” Ovšem dodává, “There are a few past participles that can be used as adjectives with an active meaning.” Příklady takových participií jsou *fallen rocks*, *vanished civilization*, *a retired general*, *a grown-up daughter*, *an escaped prisoner*, *faded colours*, *reduced / fallen / increased prices*, *risen costs* aj. (Příznačné

ovšem je, že sémanticky většinou nejde o aktivum v pravém slova smyslu, neboť substantiva nejsou agensem naznačených dějů, snad s výjimkou *escaped prisoner*.)

Proto není přípustné říci **the arrived immigrant*, **an arrived plane*, jelikož sloveso *arrive* vyjadřuje činnost ne stav či pasivitu. Zde však hraje roli i tranzitivita slovesa: “Intransitive verbs rarely yield premodifying –ed participles.” (Quirk et. al., 1985: 1329)

V těchto případech se před premodifikující participium vkládá adverbium či adverbialní částice: *recently-arrived immigrants*, *a well-read person*, *a much-travelled man*, *a burnt-out match* atd.

U pasivních participií poukazuje Quirk (1985: 1327) na důležité rozlišení: “Within the passive, we must distinguish the passive which refers to process from the passive which refers to state.” Statická participia dle něj musí mít stálou referenci nebo být modifikována adverbiem: *a born musician* [*a natural musician*], *a newly-born child*; *a married man*, *married life*.

Autor se dále zaobírá příklady, které jsou v premodifikaci problematické. Například u **the found purse* se jedná se o dynamické participium, které je narozdíl od *a lost purse* v této pozici nepřipustné. „But *a lost purse* is acceptable, because, although a purse is no longer regarded as ‘found’ after it has been retrieved, a purse will be regarded as ‘lost’ throughout the period of its disappearance.” (Quirk et. al., 1985: 1328)

Podobně se neuzívá spojení typu **a sold car*, **a built house*, **the mentioned article*, **a described man* aj. Jak již bylo řečeno, i tato participia se v prepozici mohou objevit vždy, když jsou premodifikována adverbiem: *a recently sold car*, *a well-built house*, *the above-mentioned article*, *a carefully described man*.

2.2 Postmodifikace

Jak bylo uvedeno výše, participium se řadí společně s gerundiem a infinitivem ke jmenným tvarům slovesným. Vytváří tak polovětné konstrukce, tzv. *non-finite clauses*, na základě čehož vnáší do věty sekundární predikaci. V rámci *participle clauses* (participiálních polovětných konstrukcí) se jedná o *ing-clauses* a *ed-clauses*.³ Zpravidla se dají převést na vedlejší věty:

a session running on the remote Windows XP computer → a session which is running on the remote Windows XP computer (CTW, 30)

three walls covered with shelves → walls which are covered with shelves (JPD, 223)

2.2.1 Postmodifikace přítomným participiem

Přestože sufix *-ing* naznačuje progresivitu (průběhovost), atributivní přítomné participium lze vytvořit i od statických sloves, která se zřídka kdy objeví v progresivní formě, jak zmiňuje Qiurk (1985: 1263): “Stative verbs which cannot have the progressive in the finite verb phrase, can appear in participial form.“ Proto se v postmodifikaci mohou vyskytnout spojení typu *a box containing cigarettes, packages weighing over twenty pounds, a matter concerning the public interest, water stress resulting in stomatal closure* aj. Z toho vyplývá, že ztotožnění *-ingové* formy s průběhovostí nemá pevné základy.

„V postpozici se atributivního přítomného participia užívá obdobně jako v češtině, tj. je-li doplněno předmětem nebo příslovečným určením,“ (Dušková a kol., 1988: 581) například: *In psychology, we attempt to state the laws underlying human behaviour; We saw a horse running across the field.*

³ Vedle charakteristického označení *ing- / ed-clauses* rozlišují Huddleston a Pullum (2002) u polovětných konstrukcí tvořených z přítomného / minulého přičestí mezi *gerund-participial* a *past-participial*.

2.2.2 Postmodifikace minulým participiem

Stejně jako přítomné participium se i minulé participium postponuje, je-li dále rozvíto: *A report written by my colleague appeared last week.*

„Narozdíl od češtiny se však často postponuje i nerozvíto minulé přičestí, a to většinou v případech, kdy není v premodifikaci přijatelné.“ (Dušková a kol., 1988: 582), například: *How big were the sums involved?*

Existují specifická participia, která musí stát v postpozici. Dle Swana (1980: 453) se jedná například o spojení: *the only place left, the people taking part, any person objecting, the success just obtained* atd.

Quirk (1985: 1265) poukazuje na skutečnost, kdy “in the case of the –ed construction, the participle concerned is as firmly linked with the passive voice as that in the –ing construction is linked with the active.“ Dále říká, že jelikož minulé participium nemůže být pasivní u sloves intransitivních, nelze ho použít v postmodifikaci typu **The train arrived at platform 1 is from York.* Autor však představuje řešení tohoto problému v podobě již několikrát zmíněných premodifikujících adverbí: *The train recently arrived at platform 1 is from York.; A man just gone to India told me about it.*

Dušková (1988: 582) mimo jiné dodává, že postpozice minulého participia je často upřednostněna před prepozicí, přestože by byla také možná, např. *The results obtained show a small temperature dependence.*

2.3 Faktory ovlivňující pozici modifikátoru

Užití participiálního modifikátoru v prepozici či postpozici se řídí několika faktory, které již byly z části zmíněny v předchozích kapitolách. Souhrn faktorů byl určen na základě studia odborné literatury. Rozhodujícím prvkem je na jedné straně význam, na druhé straně forma a případná komplementace participia:

a) lexikální význam participia

Substantivum je obvykle premodifikováno participiem, které vyjadřuje stálou a charakteristickou vlastnost (*permanent quality*), např.: *an interesting book* → hovoříme o obecné kvalitě knihy. “The tendency towards permanence in the interpretation of premodifying participles is also seen in the nonprogressive interpretation of the participle in eg: *a working man*, ie ‘one who does especially manual work’ or ‘one who works, especially manually’.” (Quirk et. al., 1985: 1326)

Postmodifikace se objevuje v případě vyjádření vlastnosti dočasné, nestálé a při odkazu na jednu událost (*single action*), jeden projev v konkrétní situaci či v okamžiku promluvy, např.: *a man climbing on a rock*.

U Quirka (1985: 1326) nalezneme příklad:

prepozice: *a wandering minstrel* → pěvec, který je zvyklý putovat, cestovat

postpozice: Když zahlédneme muže kráčejícího po ulici, řekneme: *the man wandering down the street*. Případná otázka by pak zněla : *Who is the man wandering down the street?* (NE: **Who is the wandering man?*)

Swan (1980: 453) srovnává příklady:

prepozice: *I'll never get married – I don't want to spend my life surrounded by dirty washing and screaming children*. → mluvčí naznačuje (předpokládá), že křik je charakteristickou vlastností dětí

postpozice: *Did you hear that child screaming?* → křik jako jedna událost v určité situaci (zde ovšem participium není užito ve funkci atributu, ale komplementu předmětu)

Quirk (1985: 1330) a Swan (1980: 453) se zmiňují také o další významové platnosti participií v souvislosti s faktem, že pozice u určitých participií může naznačovat jejich lišící se význam: “A few participles change their meaning according to their position.” (Swan 1980: 453) Předpokladem

pro schopnost vyjádřit i jiný význam je tudíž polysémie těchto participií. Patří k nim:

the people concerned → 'the people who were affected by what was happening'; 'the people in question'

a concerned expression → 'a worried, anxious expression'

the students involved → 'the students concerned'; 'the students in question'

an involved explanation → 'a complicated explanation'

the solution adopted → 'the solution chosen'

an adopted child → 'lives with people who are not his biological parents'

jobs wanted → 'jobs wanted by individuals'

wanted persons → 'persons wanted by the police'

b) rozvíjející členy

Participium v konstrukci *a man climbing on a rock* musí stát v postpozici (nelze říci **the climbing man*), protože označuje vlastnost dočasného charakteru, resp. činnost a je navíc rozvíto dalším členem (*on a rock*).

Přestože participium označuje trvalou a charakteristickou vlastnost, např. *a winning smile*, není tím podmíněno pro výskyt v prepozici. I zde je důležité, zda se jedná o holé participium – jak je tomu v daném případě – či o participium doplněné dalšími údaji, tj. rozvíté (pomocí předmětu / příslovečného určení) např.: *people living near the site, some letters written by her grandmother*. Zde platí stejná podmínka jako u minulých participií:

“If the –ed participle has a by-agent or other prepositional construction, only postmodification is possible.” (Quirk, 1985: 1329)

Nelze říci **the by the enemy defeated army*, ale pouze: *the army defeated by the enemy*.

Huddleston a Pullum (2002: 444) uvádí podobný příklad: **her recently published in 'Nature' article* → *her article recently published in 'Nature'*

“However, some unmodified –ed participles in fixed expressions have postposition.” (Quirk, 1985: 1329): *the amount demanded / asked; the earliest inventions known; for services rendered; money well spent*

Mnoho participií může být umístěno v prepozici na základě spojení se slovem jiného slovního druhu, nejčastěji pak adverbium: *these fully grown men, generally accepted principles, an extremely varied and immensely pleasing exhibition* aj. Vedle adverbia to může být spojení substantiva s participiem, kde je obvykle vyjádřen sémantický vztah slovesa s předmětem: *information processing activities, hypothesis testing process* atd. Některá participia se mohou v prepozici objevit pouze v případě, že jsou rozvíta dalšími členy: *a recently sold car, a carefully described man, a newly built house* aj. Zpravidla jsou spojena spojovníkem ve formě složených adjektiv. (viz. bod c):

c) forma složeného adjektiva

Mezi výrazy v premodifikaci, o kterých se hovoří v předchozím bodu, se obvykle klade spojovník a takto jsou klasifikovány jako složená adjektiva (*compound adjectives*). Například: adverbium + participium: *a recently-built house, the above-mentioned point*

substantivum + participium: tato struktura často vyjadřuje trvalou vlastnost, stav: *English-speaking countries, a fox-hunting man, class-based categorizations, tree-lined avenues, egg-shaped ball, stomach-turning trepidation* aj.

3. PARTICIPIUM versus ADJEKTIVUM

Některá participia se formálně zcela shodují s adjektivy a po častém užívání ve spojeních typických pro adjektiva začínají být tato participia chápána více jako adjektiva než slovesa. Hovoříme o tzv. participiálním adjektivu.⁴

“Most of these – such as *promising*, *surprised*, and *determined* – can serve as main verb as well as predicative and attributive adjectives.” (Biber et. al., 1999: 530)

Jinak řečeno, „jelikož přítomné a minulé participium snadno přechází v adjektivum, mohou tato participia se slovesem *be* představovat nejen složený slovesný tvar, nýbrž i verbonominální predikaci sponového slovesa s adjektivním doplněním.“ (Dušková a kol., 1988: 271)

Například průběhová forma slovesa (*be + verb-ing*) *is working* (pracuje) je identická s formou slovesného přídavného jména *is surprising* (je překvapující). Z hlediska syntaxe se jedná o přísudek na jedné straně a jmennou část přísudku (tj. anglický doplněk podmětu) na straně druhé. Sloveso a adjektivum v uvedené konstrukci se slovesem *be* se dají rozlišit na základě stanovených pravidel, přičemž platí: “Participial adjectives vary greatly in how far they possess all the defining characteristics of adjectives.” (Biber et. al., 1999: 530)

„Adjektivní povaha participia se v tomto případě projevuje možností komparace a intenzifikace.“ (Dušková a kol., 1988: 271) Adverbia *very*, *too*, *so* mohou modifikovat jen adjektiva: *It was very surprising*. *It was too tempting*.

Pokud lze sloveso *be* zaměnit za jiné sponové sloveso, jako je *seem* / *become*, jedná se o adjektivum. Např.: *It seems surprising*. *It seemed broken*.

⁴ Pozn.: U adjektiv tvořených z participií se setkáme s různou terminologií: Dušková (1988) hovoří o adjektivizovaných participiích, Biber (1999) o „participial adjectives“ (participiálních adjektivech), Huddleston a Pullum (2002) ještě dodávají termín „verbal adjectives“ (verbální adjektiva)

Rozhoduje také komplementace slovesa. Pokud je výraz následován větým členem, který se váže na sloveso, (především doplněk a předmět), jedná se tudíž o sloveso: *She is working hard. You're frightening me.*

V případě, kdy participium modifikuje substantivum, je stanovení participiálního adjektiva obtížnější. Jelikož sloveso *be* u atributivní modifikace chybí, je nutné zabývat se dalšími faktory. Huddleston a Pullum (2002: 541) stanovili tato kritéria:

a) modifikace adverbii *very / too*:

Pokud je intenzifikace výrazu možná, jedná se o adjektivum, například: *very disturbing news, her very worried parents, a very becoming dress* aj.

Dle Swana (1980: 453) se *very* objevuje především u sloves vyjadřujících osobní reakce: *shocked, amused*. Quirk (1985 :1325) u přičestí tohoto typu potvrzuje, že jsou bez užití s adverbium *very* neobvyklá: *?He was a reassuring person. → He was a very reassuring / shocked / surprised person.* Nutno dodat, že v určitých spojeních se běžně užívá nemodifikované participium, o jehož adjektivní povahu se zasazuje statický význam: *a shocked expression* (viz níže).

Swan zmiňuje užití adverbia *very* s minulým participiem odkazujícím na stav či vlastnost, což je typické pro adjektivum: např. *a frightened animal, a tired child, a complicated problem*. Taková přičestí se tudíž dají hodnotit jako adjektiva.

(Zde se body a) a b) prolínají, neboť se hodnotí současně sémantika, tj. význam slova) Na druhé straně, “when the past participle refers to an action,” tvrdí autor, “it is sometimes necessary to use *much* or *very much*.”

Participium *broken* má například charakter slovesný i adjektivní, neboť může vyjadřovat stav i činnost. Co se jeho intenzifikace týče, není obvyklé říci *very / too broken*, přesto zde platí: “if the word in question can be modified by *very* or *too* it must be an adjective, not a verb, but if it can't be so modified it could be either.” (Huddleston, Pullum, 2002: 79) Mezi adjektiva se dá

participium *broken* zařadit na základě statického významu a díky možnosti výskytu po slovese *seem, remain, appear, look*, neboť tato slovesa na sebe váží adjektivní komplementy.

Oproti přítomným činným přičestím jako *interesting, exciting, worrying*, která se chovají jako adjektiva, nelze užít *very* v případě **very screaming children*. Zde jsou vhodnější adverbia *loudly / continually*. Jiný příklad nevhodného spojení uvádí také Quirk: **very roaring bull*.

b) sémantický rozdíl:

Někdy samotný význam slova naznačí jeho slovnědruhovou platnost. Autoři uvádí příklady *a winning smile* (vítězný úsměv), *the winning team* (stále vítězíci tým). Zde hraje důležitou roli konkrétní kontext, ve kterém se slovo vyskytuje. Dle již zmíněného kritéria je možné odlišit slovesnou složku od adjektivní: “In the verbal interpretation it is dynamic, describing an event, while in the adjectival interpretation it is static, describing the state resulting from some prior event.” (Huddleston, Pullum, 2002: 1436)

c) funkce predikativního adjektiva⁵:

“In general, we will take the form as a verb if it cannot function as a predicative adjective.” (Huddleston, Pullum, 2002: 541)

Příklady *fallen rocks, a failed businessman, the escaped prisoner, a grown man, the recently departed guest* je dle autorů nejlepší považovat za slovesa právě z důvodu, že se nemohou objevit jako predikativní adjektiva, tj. nelze říci např. **the prisoner is escaped*, ale *the prisoner escaped*.

d) morfologická struktura:

Adjektiva utvořená postupem prefixace pomocí negativního prefixu *un-* mají též podobu participia, například *unnoticed, unseen, unchanged* atd. Jejich

⁵ predikativní adjektivum: adjektivum, které je součástí přísudku (v češtině odpovídá přísudku jmennému se sponou), např. *is surprising*

adjektivní povaha ovšem nemusí být potvrzena pomocí možnosti intenzifikace, neboť ne všechna jsou stupňovatelná. V takovém případě se opět dá uplatnit test se slovesem *remain*: *The letter remained unanswered*.

U Bibera (1999: 69) se dočteme o podobné charakteristice v souvislosti s přítomnými participii: “First, an *-ing* word is signalled as an adjective if it begins with the negative prefix *un-*.” Příkladem je slovo *unyielding*: jednak prefix *un-* neguje celý zbytek slova, jednak neexistuje sloveso **unyield*, tudíž se jedná o adjektivum.

“Second, an *-ing* word is an adjective if it can be converted into an adverb by the addition of an *-ly*, as in *surprisingly*, *appallingly*.” (tamtéž)

K tomuto bodu se řadí také některá minulá participia, která se vyskytují ve dvojím tvaru. Jejich nepravidelné slovesné formy zakončené sufixem *-en* se dají klasifikovat jako adjektiva: *drunken* (vedle participia *drunk*), *shaven* (se svojí participiální podobou pravidelného slovesa *shaved*), *shrunken* (vedle *shrunk*).

Kromě uvedených měřítek adjektivní povahy výrazu nelze opomenout ani další možnosti, na které narazíme například u Duškové (1988: 147):

e) komparace pomocí *more*, *most*:

U adjektivizovaných participií vyjadřujících stupňovatelnou vlastnost lze použít výrazy *more* a *most*: *more complicated problem*, *the most amazing thing*. Schopnost stupňování úzce souvisí s možností intenzifikace, tudíž participia, která připustí modifikaci pomocí *very* zpravidla připouští i užití *more*, *most*. Participium v příkladu *hired experts* neumožňuje ani jednu z uvedených modifikací, proto je jeho adjektivní povaha velice slabá.

Přítomnost *more* / *most* ve spojení s participiem ještě nemusí dokazovat status participiálního adjektiva. Vedle stupňování participia může jít o kvantifikaci substantiv:

„Analytický komparativ může být před plurálem nebo nepočítatelným substantivem dvojznačný.“ (Dušková a kol., 1988: 151) Například *more experienced workers* může znamenat ‘zkušenější pracovníci’, ale také ‘více zkušených pracovníků’. Ve druhém případě by se tedy toto kritérium uplatnit nedalo, protože *more* tu funguje jako kvantifikátor substantiva. Určujícím prvkem je kontext.

f) fonetická odlišnost:

Mezi některými minulými tvary participií se dají identifikovat jejich adjektivizované podoby na základě odlišné výslovnosti. Vedle jednoslabičné formy mají i výslovnost se slabičným sufixem [ɪd]. Například u participia *blessed*, jehož výslovnost ve funkci slovesa má podobu [blest], existuje výslovnostní varianta naznačující jeho adjektivní povahu: [blesɪd]. Ke stejnému případu náleží participia *aged*, *crooked*, *dogged*, *learned*, *ragged* aj.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

1. ZDROJE

Výzkumný materiál, který je základní součástí práce, pochází z různých zdrojů náležících k některému ze tří funkčních stylů. Styl odborný, publicistický a umělecký je zastoupen texty britské i americké angličtiny. V případě sborníků vydaných v České republice, které jsou dílem zahraničních i českých autorů, nebyly texty českých autorů zahrnuty do výzkumu. Důvodem bylo vyhnouti se případným odchylkám od psaného způsobu vyjadřování rodilých mluvčí angličtiny. Jména autorů publikací jsou uvedena v seznamu použité literatury.

Následující tabulka nabízí přehled jednotlivých zdrojů zařazených k příslušnému stylu. Její součástí jsou zkratky titulů, pod kterými jsou příklady v práci uvedeny.

Tabulka 3

Funkční styl odborný	
Titul	Zkratka
Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional	CTW
Social Psychiatry in Changing Times	SPCT
The Environment in North Bohemia	ENB
Management Information Systems	MIS
Linux Complete Command Reference	LCCR
“Communication” and ” Selected Psychological Issues”	CSPI

Funkční styl publicistický	
Titul	Zkratka
International Herald Tribune	IHT-9
International Herald Tribune	IHT-11
National Geographic	NG
The Prague Post	PP
The Times	T-9
Funkční styl umělecký	
Titul	Zkratka
Caught In The Light	GR
The Cider House Rules	IJ
Devices and Desires	JPD
Deception	MK
Black Beauty	SA

2. PARTICIPIUM

2.1 Forma

Při zkoumání shromážděného materiálu bylo důležité nejprve odlišit participia od gerundií, neboť jsou po formální stránce stejná. Jakožto substantiva v premodifikaci, tedy gerundia, byla například určena slova: *drinking water*, *farming soil*, *tramping clothes*, *operating room*, *reading room*, *sleeping bag*, *parking place*, *voting rights* aj. Uvedené příklady premodifikátorů naznačují účel věci, kterou označuje substantivum, např.: *drinking water* znamená *water for drinking*; *farming soil* → *soil for farming*; *tramping clothes* → *clothes for tramping*, *sleeping bag* → *bag for sleeping* atd.

Jinde substantivum naznačuje spíše typ činnosti a dá se převést na spojení s předložkou of: *computing methods* → *methods of computing*,

Thanksgiving night → *night of thanksgiving*, *working order* → *order of working*, *driving test* → *test of driving*, *selling price* → *price of selling*, a *worrying effect* → *effect of worrying*.

V některých případech nelze stanovit formu výrazu zcela určitě. Například slovo *drinking* ve spojení *Senior's former drinking companions* se dá jako substantivum zařadit ke gerundiu ve smyslu '*Senior's former companions in drinking*', ale může představovat i participium na základě převedení na vedlejší větu: '*Senior's former companions that are / were drinking with him*'.

2.2 Frekvence výskytu –ing a –ed participia

Přítomné i minulé participium v pozici atributu bylo nalezeno v celkovém počtu 1759 případů. Zajímavé je, že ve všech třech základních tvarech (přítomných a minulém) se vyskytla pouze participia utvořená ze sloves *develop* a *use*:

Participium přezenta aktiva:

While they sought a position for him in some developing community, they liked his Harvard degree and made him a member of their board. (IJ, 60)

Second, for most of the 70's and 80's the dominant emphasis within AI was the building of knowledge-based systems using conventional rule-based technology. (SPCT, 232)

Participium přezenta pasiva:

The wind-hydro plant being developed by the Technical Institute of the Canary Islands will be engineered to provide renewable energy even as conditions fluctuate. (IHT-11, 12)

He had trained in the early sixties at Edinburgh's School Agriculture but had apparently fallen out with his father at the time over what he saw as old-fashioned farming methods being used on Peat Ridge. (MK, 24)

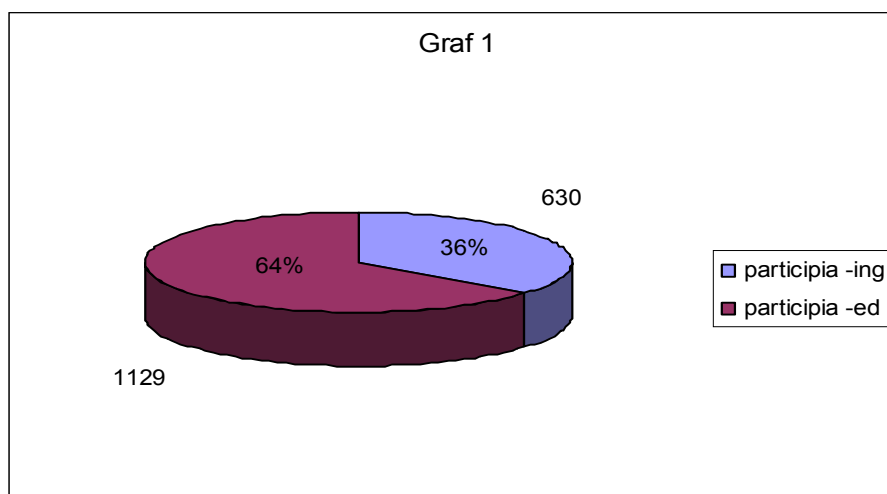
Participium praeiterita pasiva:

One idea developed was that of socio-technical systems. (MIS, 53)

You can configure the Start menu to display between zero and nine of your most recently used applications to appear on the menu. (CTW, 46)

Tvar participia praeiterita pasiva se jakožto atribut vyskytuje pouze v postmodifikaci, kde se objevil v pouhém počtu 33 příkladů. Dá se říci, že jeho užívání ve srovnání se zbývajícími zkoumanými tvary je méně frekventované, nicméně zůstává důležitým prvkem větné kondenzace. Od tvaru participia praeiterita pasiva se zmíněný praeiterita pasiva tvar sémanticky liší stejně jako při porovnání prostého tvaru s průběhovým, tedy jsou interpretovány ve smyslu českého vidu dokonavého a nedokonavého: učiněný (*done*) X aktuálně činěný / dosud nedokončený (*being done*).

Celkový poměr mezi počtem přítomných participií (zakončených příponou *-ing*) a participií minulých (zakončených příponou *-ed*) nezávisle na jejich pozici vůči substantivu porovnává Graf 1:

Z grafu je patrné, že minulé participia se v textu objevovala výrazně častěji. Jejich poziční rozvrstvení s ohledem na funkční styly ukazuje následující tabulka. V posledním sloupci je vedle celkového počtu jednotlivých příkladů uvedena průměrná hodnota počtu participií, která vychází na jeden zdroj v rámci určitého funkčního stylu:

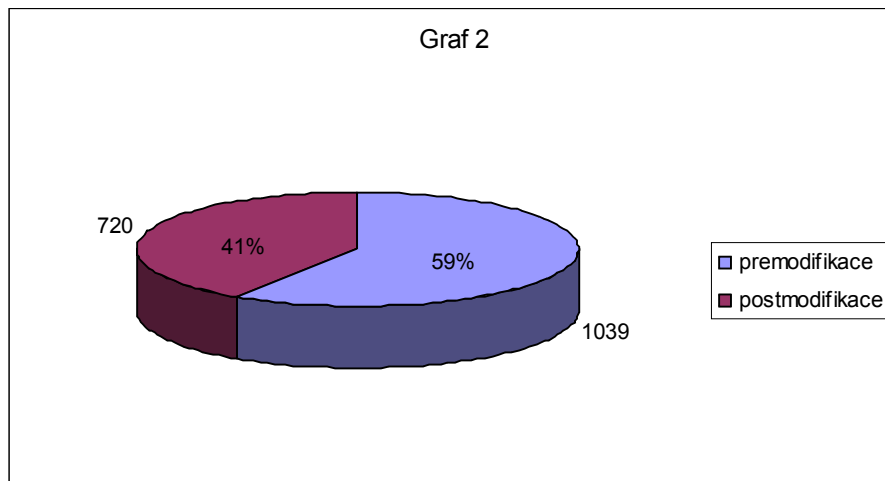
Tabulka 4

Participia -ing			
Funkční styl	Prepozice	Postpozice	Celkový počet / průměr na 1 zdroj
Odborný	73	68	141 / 23,5
Publicistický	67	67	134 / 26,8
Umělecký	223	132	355 / 71
Participia –ed			
Funkční styl	Prepozice	Postpozice	Celkový počet / průměr na 1 zdroj
Odborný	223	235	458 / 76,333
Publicistický	98	95	193 / 38,6
Umělecký	355	123	478 / 95,6

Jak je vidět, styl umělecký převyšuje zbylé dva styly u obou forem participií. U všech stylů pak bylo zaznamenáno převažující množství minulých tvarů participií. Do jisté míry je to dáno tím, že u přítomného participia je zohledňována například otázka tranzitivity či jeho významu.

2.3 Frekvence výskytu premodifikace a postmodifikace

Graf 2 nabízí celkové porovnání všech participií z hlediska funkce premodifikující a postmodifikující:

Rozdíl mezi participií premodifikujícími a postmodifikujícími už není tak výrazný jako rozdíl mezi jejich tvarovým zastoupením, přesto lze potvrdit myšlenku, že frekvence užívání premodifikujících konstrukcí má vzestupnou tendenci. (Sorensen, 1980: 77)

Celkový přehled údajů vyplývající již z předchozí tabulky nabízí Tabulka 5, která shrnuje počty participií z hlediska pozice vůči substantivu u jednotlivých funkčních stylů:

Tabulka 5

Funkční styl	Premodifikace	Postmodifikace	Celkový počet / průměr na 1 zdroj
Odborný	296	303	599 / 99,833
Publicistický	165	162	327 / 65,4
Umělecký	578	255	833 / 166,6

Zde je zajímavé, že ve stylu uměleckém bylo identifikováno velké množství participiálních premodifikátorů výrazně převažujících nad postmodifikátory, kdežto u dvou zbývajících funkčních stylů je jejich poměr téměř srovnatelný.

Co se týče celkové kvantifikace výzkumného materiálu, seznam všech vybraných příkladů participií zaznamenaných v rámci celých původních vět čítá 72 stran (v elektronickém formátu A4, při jednoduchém řádkování a okrajích strany 2,5 cm). Z toho připadá 33 stran na styl umělecký, 25 stran na styl odborný a 14 stran na styl publicistický.

3. VLIV FAKTORŮ NA PREPOZICI A POSTPOZICI MODIFIKÁTORU

Participium je z hlediska své pozice ovlivněno často několika faktory najednou, přičemž některé faktory ho opravňují pro umístění v dané pozici, jiné to naopak popírají. V následujících kapitolách 3.1 a 3.2 jsou participia rozdělena na základě své pozice vůči substantivu a na základě faktoru, který se jeví jako dominantní a určující. Kapitola 3.3 pak porovnává participia, která se objevila v obou pozicích najednou a nabízí možné vysvětlení tohoto umístění.

3.1 Faktory ovlivňující užití premodifikace

3.1.1 Významová charakteristika participia

a) význam stálosti

Většina participií, která se objevila v premodifikaci, vyjadřuje stálou a charakteristickou vlastnost věci, kterou označuje substantivum. Mezi ně patří např.:

developing countries, fixed rules, a flying animal, a neighbouring country, an interesting story, damaged tendons, industrialized countries, married people, hired experts, the isolated nation, a shocked expression, the given names, a scanning device aj.

Ať už je základem pro participiální modifikátor sloveso dynamické (např. *lost savings, spoken or written form, working clinicians*) či statické (*known decision rules, the preferred approach, loving mother*), v prepozici je

běžně užito, pokud označuje vlastnost delšího trvání. V ostatních případech se uplatňuje premodifikace participiálního modifikátoru adverbium: *the sometimes conflicting imperatives of psychiatrists, relatively unchanging environment, recently used applications*, nebo užití neurčitého členu (viz níže).

b) lexikální význam v prepozici

Užití určitých participií je ovlivněno jejich rozdílným významem dle toho, v jaké pozici se vyskytují. V obou pozicích najednou se z těchto participií ve výzkumném materiálu objevilo pouze *wanted*, přičemž u premodifikace jeho význam neodpovídá teorii, tedy neznamena 'wanted by police', ale 'wanted / needed by individuals':

It contains the sum of all wanted features. (LCCR,1261)

Je však nutné dodat, že autoři výraz takto použili jistě záměrně, o čemž svědčí umístění slova v rámci celého díla nejprve do uvozovek:

The idea is that if the variance is small, then it is due to noise in the image, while if the variance is large, it is because of "wanted" image features. (LCCR, 422)

Podobně je tomu ve větě z jiného zdroje, kde netradiční postavení participia slouží ke zdůraznění jeho základního významu v kontrastu s významem opačným (*wanted X unwanted*: chtěné X nechtěné dítě):

"A wanted baby!" Nurse Angela said. "We're going to have a wanted baby!" (IJ, 411)

3.1.2 Formální charakteristika participia

a) užití členu

U participií, která se vyskytla v premodifikaci i přesto, že vyjadřují dočasnou či aktuální vlastnost, je obvykle neurčitý člen. Ten je zde prvkem naznačujícím stálost. Potvrzuje to například spojení *a wandering loner* ve větě:

Like a wandering loner who sees the lights of someone else's home and feels a stab of envy as he passes by, I couldn't afford to stop. (GR, 333)

Mezi dalšími příklady se vyskytlo např.: *an approaching boat, a winning combination, a starting group, a passing look, a growing heap, an increasing interest, a passing glimpse, a weakening dollar* aj.

b) forma složeného adjektiva

Participia v této formě se až na jednu výjimku objevila pouze v premodifikaci. Jejich výskyt je poměrně hodně častý. Jsou tvořena z přítomných i minulých příčestí spojených s dalším slovem pomocí spojovníku.

Příklady ve formě:

- substantivum + participium: *task-oriented groups, the decision-making process, a colon-separated list, the cigar-smoking daughter, the prize-winning vegetables, a wood-turning machine, health-related epidemiology, knowledge-based systems, college-learned New British accent, confidence-inspiring smile, user-defined type, the horse-drawn coach car, an ocean-sailing couple, nurse-given name, water-filled ditches, the wind-torn bushes, the ivy-covered walls, tobacco-filled atmosphere, elbow-operated taps, snow-covered park, sun-bleached posters, the bomb-making chemicals, a hand-operated brake, the storm-coming air, power-sharing coalition, a stage-managed show*
- adjektivum + participium: *American-trained prime minister, British-made film, a small Italian-owned garment factory, the Czech-born Eva Jiricna, new-born babies, new-found knowledge*
- zájmeno + participium: *self-contained example, self-inflicted injuries, all-knowing community*
- adverbium + participium: *the above-mentioned kinds, well-known models, the better-known texts, their best-selling novelists, four ill-assorted people, fresh-squeezed orange juice, long-drowned sailors, well-maintained grounds,*

the just-extinguished lamps, the ever-growing pile, intelligent-looking woman, a full-blown backup tool, half-imagined recoil, an easy-going solicitor, a much-revised treaty, the home-made shelves, a well-built man, two free-standing racks, a ready-made villain, low-sunk chair, low-hung nets, nicer-looking men, well-worn copy, a wide-ranging inquiry, fastest-growing major wireless market, higher-yielding assets
- předložka + participium: *over-concerned life*

Oproti uvedeným příkladům se následující složená adjektiva vyskytla v nižším počtu:

Objevila se například podoba premodifikujícího participia, v níž slovesná forma předchází druhé složce, např. adverbialní částici: *built-in screen savers, unlooked-for delivery, speeded-up process, checked-out module, the grown-up boy, the fired-up crowd, the made-up shoe, the lived-in buildings, worn-out joke.*

Tyto příklady méně frekvenčního postavení participia vůči druhé složce s jinou slovnědruhovou platností doplňuje jediné spojení participia s adjektivem v rámci složeniny: *a frozen-open position* a spojení *the frosted-glass panels*, kde je participiální modifikátor substantiva tvořen spojením adjektiva a substantiva.

Mezi výrazy ve složenině se kromě samostatně existujících slov objevil i prefix: *non-printing actions, non-profit-making register, a semi-structured interview.*

Méně častá jsou spojení více jak dvou slov v rámci modifikující složeniny: 48 *age-and-sex-matched controls, sweat-and-oil-stained leather, a white-water-canoeing couple, life-domain-related satisfaction.* Svým charakterem se blíží tzv. citátovým složeninám, k nimž se dále řadí spojení: *curled-in-on-itself beginning, a soon-to-be-forgotten throwaway remark, an as-yet-unpublished collection, believed-to-be-dead cars.*

Výjimkou je složené adjektivum užitá v postmodifikaci. Tuto pozici si složené adjektivum vyžádalo zřejmě z důvodu srovnání: *a town less temperance-minded than Portland*.

Některá participia mají formu složeniny v bezespoječném spojení, jedná se o tzv. *near-juxtaposition*, tedy spojení dvou slov v rámci složeniny bez použití spojovníku či spojovacího výrazu. Oproti složeným adjektivům jsou ale v menšině: například *the homemade safari vehicle*, *heartbreaking affection*, *the hardworking young couple*, *her bushwhacking machete*, *a newborn baby 's skull*, *weatherbeaten face* aj.

Vedle *home-made fruitcake* se objevilo *a homemade pioneer*.⁶

c) rozvíjející členy

Modifikující participia bývají v rámci premodifikace substantiva často sama premodifikována rozvíjejícími členy. Dle výzkumného materiálu jsou to především adverbia. Participia ve spojitosti s jiným rozvíjejícím členem se kromě spojovníku mohou vyskytovat i volně vedle sebe, například *English speaking students*, *problem solving skills*. Objevily se i alternativní dvojice příkladů:

the well known adage / a well-known slogan; health related issues / health-related epidemiology

Některá participia premodifikaci adverbiem vyžadují pro svou pozici před substantivem. Pokud nejsou sama premodifikována, jejich užití v prepozici se považuje jako chybné a upřednostňuje se spíše postpozice: *the previously mentioned fields (X the fields mentioned previously)*, *many widely known publications*, *two thoroughly described communication structures*, *stolidly built man*, *an amply built woman*, *well published success stories*.

⁶ Pozn.: Rozdíl je výsledkem odlišného pravopisu mezi britskou a americkou angličtinou.

Premodifikace participiálního modifikátoru souvisí dle teoretického podkladu mimo jiné s významem a tranzitivitou sloves. Potvrdilo se, že v prepozici mohou volně stát minulá participia tranzitivní, zvláště pak ta s významem stálosti, například *the closed windows*, *married people*, *his departed wife*. Minulá participia intranzitivní se objevila v nerozvitě podobě u již stanovených vyjímek: *increased productivity*, *a retired biology teacher*. U příkladu *burnt toast* je prepozice nerozvitého intranzitivního participia umožněna díky rezultativnímu významu naznačujícímu stálou nevratnou vlastnost.

Hraničním případem je participium *aforementioned* ve spojení *the aforementioned "touch of something dysenteric"*, u něhož funkci adverbálního premodifikátoru nahrazuje prefix *afore-*. Jedná se o alternativní vyjádření významu *the previously mentioned / mentioned before*.

Oproti tomu přítomná participia jsou skutečně z většiny tvořena intranzitivními slovesy s významem trvalé vlastnosti a mohou být nemodifikovaná: *existing problems*, *working clinicians*, *the changing political conditions*, *the following year*, *the participating countries* atd. Rozvíjející členy by se měly uplatňovat u významu dočasné vlastnosti: *rapidly growing region*, *the dramatically falling cost of computing capability*. Vedle toho se však objevila tato participia bez premodifikace ve spojení *the approaching guest*, *the growing interest* aj. Netypická jsou také nerozvitá přítomná participia tranzitivní: *neutralizing effects*, *the surrounding streets*, kde opět hraje roli význam stálosti.

Na druhé straně se ověřilo, že atributivní participia v prepozici nemohou být sama postmodifikována jiným členem uvozeným předložkou nebo spojkou typu *published by a famous writer book*. Premodifikující participium, které je následně rozvito, se objevilo pouze ve formě složeniny: *believed-to-be-dead cars*. Při zachování pořadí členů u participia by byla nutná změna jeho formy a pozice: *cars believed to be dead*.

3.2 Faktory ovlivňující užití postmodifikace

3.2.1 Významová charakteristika participia

a) význam dočasnosti

Několik participií se v postmodifikaci vyskytlo na základě svého významu. Vyjadřují dočasnost, odkazují na činnost probíhající v krátkém časovém úseku. Často jsou zároveň následně rozvíta dalšími členy: *the structure discussed, the elements described, the notion quoted, persons moving in and out of care, people being seen, a session running, newspaper commenting on, a truck going the other way, a logging truck coming nearer, the boy sitting beside, minister wearing a funny hat, two years remaining before scheduled parliamentary elections atd.*

b) lexikální význam v postpozici

Postmodifikující participium *wanted* odpovídá významu 'wanted by individuals':
Both the event mask of events wanted by some client and the event mask of events not to propagate are displayed. (LCCR, 755)

Význam participia *concerned* v postmodifikaci se také shoduje s předpokládaným významem ('affected'; 'in question'):
Many abstract words and concepts cannot be supported in this way even though they may represent matters of critical importance to the manager concerned. (MIS, 26)

Trivial matters, matters outside the individual's or group's concern, situations where there is no effective control over the factors concerned and so on will cause participation to become meaningless. (MIS, 129)

Afterwards some of the people concerned, their family doctor, the solicitor, a few of her mother's friends, came back and there was a curious tea party with sandwiches and home-made fruitcake. (JPD, 113)

The problem is that the unprincipled people concerned seem not to care what harm they did her, or believe that there were any constraints on their actions other than those imposed by law. (T-9, 23)

The other as the more powerful person is assumed to dispose of the possibilities to reward or to punish depending on the fact whether or not the behaviour of the person concerned is accepted. (CSPI, 14)

Ve spojení s předložkou *with* ovšem nabývá významu 'interested in something':

Thus, if we see psychiatry as a discipline concerned with mental disorders we may raise an objection that we do not treat many of those suffering from mental disorders and, on the contrary, we treat also those whose problems are perceived to be predominantly in the somatic sphere. (SPCT, 271)

Pro participium *involved* je postpozice typická. Oproti jiným participiím se zde objevilo v hojném počtu. Zajímavé je, že téměř v polovině případů (9 ze 16) se vyskytlo v jednom jediném zdroji (tj. v odborné publikaci se zkratkou MIS). Ve formě dále nerozvitého participia jeho postpoziční význam odpovídá teoretickému předpokladu ('concerned, in question'). Pouze v posledním příkladu vyjadřuje předložkové spojení *involved in* význam 'being part of something / connected with something':

The variety of agencies and organisations involved will often produce fission not fusion. (SPCT, 167)

The level of accuracy must be related to the decision level involved. (MIS, 19)

Information should be produced at a frequency which is related to the type of decision or activity involved. (MIS, 21)

The technologies involved determine the technical sub-systems and vary widely. (MIS, 53)

They deal with information which is more current and significant and, because of the social contact involved, they can convey nuances which formal systems cannot handle. (MIS, 157)

Because of the procedures involved, such reports are frequently not available until halfway through the next period and consequently much of the information is out-of-date and is misleading as a guide to action. (MIS, 198)

It follows from this that there is more than one level of management involved, ranging from people above supervisors up to top management. (MIS, 208)

Control originates from the individual so the successful operation of a management control system depends on the social and psychological characteristics of the people involved. (MIS, 217)

Homer felt there was nothing as simple as anyone's fault involved; it was not Larch's fault – Larch did what he believed in. (IJ, 169)

They did their best to keep everything quiet and persuaded the farmer involved to do likewise. (MK, 16)

At the 60mph to 100mph that eyewitnesses reported the Mercedes was doing as it entered the tunnel, the forces involved would have been beyond endurance, with or without a seatbelt, according to an expert yesterday. (T-9, 4)

Steven was no molecular biologist but he did understand the principles involved in genetic engineering. (MK, 26)

3.2.2 Formální charakteristika participia

a) rozvíjející členy

Umístění participia do postpozice si v drtivé většině případů vyžádalo jeho následné rozvíjení dalšími členy, nejčastěji pak předmětem či příslovečným určením. Členy jsou spojeny s participiem předložkou či spojkou:

The information presented in this paper, numerous facts indicating that..., the values prized by the partners, people wanting a good education, the conclusions derived from statistics, the information gathered in the first three steps, the environmental problems faced by the C.R. and the World, mental disorders based on the GBD Initiative, people suffering from mental illness, settings included in the UDB file, designs made up into sample collections, information being derived from the message, science functioning in the interest of humanity, a man released after serving six years, Iraqis suspected of being insurgents, a tension caused by any subject of conversation, the risks associated with a specific environmental hazard, a statement released through his London press office, evidence given at the inquest, the procedure outlined above aj.

Postmodifikující následně rozvitá participia se oproti participiím nerozvitým vyskytla v poměru 565 :155 a to převážně u odborného stylu.

Vedle minulých participií byla nalezena i přítomná participia bez následné komplementace, například *summer holidays approaching, guns*

blazing, things prevailing, the couple leaving, the image being edited, an alias being expanded, která jsou vůči minulým participiím ve výrazné menšině.

Užití dále nerozvitých participií se týká zvláště ustálených spojení a případů, kdy je pro ně prepozice neobvyklá: *the results obtained, dynamic disk made*. Přesto se tato participia vyskytla i ve spojení, kde by prepozice byla teoreticky možná: *the value substituted, all analyses conducted, the paper presented* atd. Jejich výzkumem se zabývá kapitola 3.3.

3.3 Premodifikace versus Postmodifikace

Participiální modifikace substantiv slouží z velké části k ekonomičnosti vyjádření. Není proto neobvyklé najít substantiva, která jsou premodifikována a zároveň postmodifikována nebo najít souvětí, kde se participiální modifikace vyskytuje v hojném počtu. Maximální počet participií nalezených v jednom souvětí je osm:

They would be speaking for the captive zoo animals, the threatened whales, the polluted, sick seals, the tormented laboratory animals, the terrified beasts driven into the abattoirs to the smell of blood and their own death, the hens crowded together, unable even to peck, for the whole of the abused and exploited animal world. (JPD, 421)

Výzkumný materiál poskytl řadu příkladů obsahujících dvě či tři premodifikující participia ve spojitosti s jedním substantivem. V rámci vícečetné premodifikace jsou participia ve vztahu koordinačním nebo determinačním, jinak řečeno submodifikačním.

Koordinační spojení slučuje členy na stejné syntaktické úrovni: *a caring and loving mother; warm-smelling and welcoming kitchen; a drawn and weatherbeaten face; Dr. Larch's rising and falling chest; the tree-stripped and eroded riverbank; the closed and locked cupboards; person-oriented and*

task-oriented group work; well-trained and experienced clinical interviewers; a simulating and testing data-set; deregulated and regulated states; the churning, rolling foam, the wild-hearted, departed Winkles; the eroded, unplanted hill; illness-related rather than in health-related epidemiology; the staring, blazing sun; this revised and comforting version; those early shaming and terrifying experiences; increasingly disordered and frightening world; a drained and exhausted tenderness; some maimed, deserted or starving creatures; the flapping, breathing, gasping contraption; uncapitalized, misspelled, and unpunctuated words; a mountain-climbing, deep-sea-diving, wilderness-camping couple

Submodifikace naznačuje pořadnou pozici jednoho participia vůči druhému. Již modifikující participium je samo modifikováno předchozím participiem. Například ve spojení *a leading publishing agent* označuje participium *publishing* obecnou vlastnost daného substantiva a participium *leading* udává jeho specifikaci a jedinečnost, přičemž modifikuje spojení *publishing agent* jako celek. (Jinými slovy může existovat několik nakladatelů, ale jen jeden je vedoucí). Mezi dalšími příklady podobného typu se objevily: *Windows-based operating systems; a combined planned sample size; recently developed cognitive interviewing methods; the computer-assisted interviewing methods; geographically-based planning approaches; scripted, unattended installations; the entire resulting derived work; an existing stopped job; the several undriven, believed-to-be-dead cars; a frightening curved sword; its tiled, dipping roof; the terrifying unknown devil*

Ze zkoumaných textů se dala vyčlenit participia, která se objevila jak v premodifikaci tak v postmodifikaci substantiva. Nabízí se tím možnost porovnat tyto případy a nalézt možné příčiny umístění participií. Z velkého počtu příkladů jsou utvořeny dvě skupiny, první obsahuje jevy lehce vysvětlitelné, druhá jevy problematičké.

1) Prepozice i postpozice téhož participia se dá často jednoduše vysvětlit na základě teoretických ustanovení. V tomto bodě se uplatňují faktory rozebírané v kapitolách 3.1 a 3.2. Před substantivem stojí obvykle užívaná participia, která mohou, ale nemusí být sama rozvita a dále participia, která vlastní premodifikaci (zpravidla adverbialní) vyžadují. Postmodifikace obsahuje nejčastěji participia, která jsou následně rozvita a nesou tak další důležité informace, které nemohou být v dané formě umístěny před substantivum:

Discussions about how people treat each other and the possible related emotions are much rarer, at least in a professional context. (CSPI, 16)

They were presumably set off by the age-related decrease in men's socially negative illness behaviour and neutralizing effects of the disorder. (SPCT, 121)

→ Oba příklady umožňují prepozici participia, ve druhém případě je navíc umístění složeného adjektiva před substantivum víceméně výsadní pozicí.

This method only addresses risks related to humans and ignores environmental risks to other species or ecosystems, and has traditionally been biased towards cancer risks (not others). (ENB, 81)

→ Participium obsahuje následnou informaci uvozenou předložkou (*to humans*), tudíž je umístěno do postpozice. Pro výskyt v prepozici by muselo být ve formě *human-related risks* nebo případně *related-to-humans risks*.

In 1990 however, the centrally directed system for providing health care and monitoring its consumption began to unravel. (SPCT, 246)

→ Zde je substantivum modifikováno nejen participiem v prepozici, ale i dalším členem v postpozici (*for providing health care and monitoring its consumption*), proto je zřejmě z důvodu vhodné formální i logické výstavby textu participium umístěno před řídicí substantivum.

In the changing social contexts of transformation a problem of responsibility of chosen social objects directed to the sphere of education appears. (CSPI, 84)

→ Stejně i v tomto případě je substantivum modifikováno v obou směrech, přičemž participium je dále rozvito, proto je užito v postpozici.

Most Mummers Parade participants are big, hard-core working men, not who you would expect to see strumming banjos and dancing in sequins. (NG, 12)

→ Kromě vlivu rozvíjejících členů je pozičním ukazatelem i význam participia. V prepozici označuje charakteristickou, stálou vlastnost. Participium *working* bylo již zmíněno v souvislosti s neprogresivní (nepřuběhovou) interpretací v rámci vedlejší věty, kde se jedná o neaktuální (tedy obecně pojatý) děj: *men 'who works, especially manually'*.

"Come back in three weeks," he added, stopping next to the women working on the sign in the apple mart; Melony was already back on the road. (IJ, 274)

→ Participium samo o sobě může mít význam stálosti a o jeho interpretaci rozhoduje teprve jeho pozice vůči substantivu. V tomto případě je v postpozici a označuje dočasnou vlastnost či činnost, která je projevem určitého okamžiku. Jde tedy o aktuálně probíhající děj: *women 'who were working on the sign'*.

He looked through a hole in the porch floorboards at some passing debris; a broken branch, perhaps, or a man's boot – maybe a man's leg – was swept by in the river. (IJ, 88)

→ V prepozici obsahuje slovo *broken* charakteristiku delšího trvání, tudíž naznačuje, že věc, kterou označuje substantivum, je dlouhodobě zlomená / rozbitá. Podobné je to u spojení *the five broken arches of the abbey ruins, my broken glass, broken machinery, broken promise, broken taboos* aj.

Sometimes he would communicate with individual flints, a continuous admonitory prattle broken by sudden triumphant squeals. (JPD, 44)

→ Postmodifikující participium naopak může vyjádřit náhlou změnu stavu věci. Výraz *sudden* to potvrzuje.

Most of St Peter Port, the roofs and the roads, the cars and the people, the bobbing boats and the wheeling gulls, slid slowly past in the foreshortened eye of the lens above us. (GR, 257)

→ Zde se také uplatňuje vliv umístění participia na jeho význam. Participium tu má význam 'move / fly in a circle', jedná se o intransitivní sloveso, které může stát v prepozici.

Ahead of him, trudging along on the left of the path, was a little group of children, the eldest girl wheeling a pushchair with two smaller children, one each side of her, clutching the bars. (JPD, 26)

→ Stejně slovo v postpozici má lehce odlišný význam: 'push something that has wheels' a jakožto tranzitivní sloveso vyžaduje předmětné doplnění, proto stojí za substantivem.

Mostly they are hybrids of two thoroughly described communication structures: the star and the wheel structure. (CSPI, 17)

→ Participium *described* se v premodifikaci vyskytuje za předpokladu, že je samo premodifikováno.

This categorisation is based on Mayo's conclusions from the Hawthorne Experiment described earlier. (MIS, 77)

The elements described make the diffusion of any innovations, internalization of new and/or different values, etc. impossible. (CSPI, 80)

→ Postmodifikace je pro něj však typičtější, vyskytuje se v ní poměrně často nerozvitě.

Stejným pravidlem u premodifikace se řídí i participia *mentioned* a *made*. V postpozici se objevují běžně (i bez dalšího doplnění):

Besides the above-mentioned kinds of task-oriented group work, there are several other forms of person-oriented and task-oriented group work. (CSPI, 14)

This is the problem of sub-optimisation mentioned earlier. (MIS, 44)

In addition to the functional relationships mentioned, the project manager has a direct or line relationship with his superior, usually the Chief Executive or General Manager. (MIS, 96)

The home-made bomb, set off on Sunday by anarchists, started a fire which was brought quickly under control and did little damage. (T-9, 19)

Each dynamic disk made maintains a 1MB database. (CTW, 206)

Their marriage might have its moments of shared unhappiness and anxiety but it could never be less than it was at this moment. (JPD, 338)

But what happens when the gifts being shared are bombs left in metro stations? (PP, A5)

→ Zde rozhoduje formální charakteristika participia. Tvar prézenta pasiva se v prepozici nevyskytuje, proto je jeho umístění do postpozice nevyvratitelné. Může být i nerozvité, jak je tomu právě v tomto případě.

Výše zmíněné důvody pro umístění participií platí i pro následující příklady, které byly vyňaty z vět a obsahují prvky mající vliv na pozici participia. Jednotlivé příklady jsou uvedeny v pořadí premodifikace X postmodifikace:

the associated program icon X planned activities associated with our year 2000 initiative

the beautiful Swedishborn princess X rats born of mothers exposed to lead

an amply built woman; the brick-built, early-Victorian villa X the weak interaction theory built according to Fermi's paradigm

the half-buried concrete bunker X the fifty-seven miners buried alive in the Borken disaster

the coming year; the storm-coming air X a cyclist coming along the towpath

some complicating factors X another major factor complicating Zoellick's

the gentle, self-contained face bruised with the trauma of birth X the information contained in the system

Faith's thermostatically controlled domesticity X the people being controlled

those departing mothers X all flights departing from Europe

the entire resulting derived work X the conclusions derived from statistics

the designed system X a project designed by Landbase International

the horse-drawn coach car; a drawn and weatherbeaten face X population samples drawn by the National population Register

another two similarly dressed men X a man dressed in dusty riding clothes

wind-driven snowdrifts X the terrified beasts driven into the abattoirs

the enclosed characters X wildcards and commands enclosed in backquotes

the dying children X the woman dying without a name

the enclosing shadows of the pine wood X the damp, cool sheets enclosing him

the exposed location X mothers exposed to lead

a falling trend X the snow falling in front of the light

the following week X a week following a staff holiday

the system-forming factor for the conceptual understanding of X two right-angled cuts forming the letter L

well-formulated and motivated conditions on a quantum system X four principles formulated by us as long ago as 1969-1971

the frozen sea X the tear frozen to her face

a new and poorly functioning neighbourhood X science functioning in the interest of humanity

an easy-going solicitor X a theoretical scheme going far beyond the experimental knowledge of its time

organically grown produce; the overgrown garden X an experimental oilseed rape crop being grown over in a place called Blackbridge

the hanging bulb X some chains hanging to it

a hidden share X in a compartment hidden under the lower steps of the staircase

the great prohibitionist's hired help X a utilization review firm hired by a health insurance company

low-hung nets X a key hung high on a nail

hunting dogs X a ghost hunting a ghost

an integrated mental personality X feedback control loops integrated with the system

the investigating officer X the police investigating themselves

a lesser known offender; the better-known texts of scripture X an organisations known to you

a leading publishing agent X the ground leading to the towpath

his physical reaction to the living woman X two maiden aunts living in Kent

a good-looking young man; official looking cars parked X pair of rooms looking down onto the street

the decision-making process X a plane making the same run

the moving ground itself X persons moving in and out of care

*the funding for much-needed social and educational programs X
the minimum available free*

space needed for a Windows XP Professional

*task-oriented group work; person-oriented and task-oriented group work X
its own specific features being oriented towards the patient's re-socialisation,
destigmatisation and compliance*

the ranks of parked cars in vain X official looking cars parked outside it

*the preceding paragraphs and diagrams X the neurodevelopmental anomalies
preceding the onset of schizophrenia in many cases*

*the many published reports based on the extensive CIDI field trials X a book
called *The Achieving Society* published in 1976*

*among the rising stars; rising chords and fast scales X top company
directors' pay now rising five times as fast as inflation*

the rushing water X a horse rushing a fence

*some best-selling magazines X a one-stop energy company selling electricity
and gas*

shared unhappiness and anxiety X the gifts being shared

their specialized experiences X a person specialized in biology

spoken or written form X your own name spoken in a crowded room

her bloodstained blouse X the leather stained and toughened by sea water

the Kurds' longstanding conflict with Arab Iraq X the person standing on the other side of the front door

a very well-thrown jab X the object thrown from the window

the wind-torn bushes X paper torn from a notebook

underlying strength X the mechanics underlying a hedge operation

his waiting arms X people waiting to buy it in pre-civil-rights Monroeville

poorly written code X a letter written by Marian Esguard

2) Druhou skupinu tvoří příklady, u nichž není zcela zřejmé, proč je participium umístěno právě v dané pozici. Tato problematika zahrnuje v zásadě jen postmodifikaci, neboť ve výzkumném materiálu se neobjevila žádná premodifikující participia (vyskytující se též v postpozici), která by v prepozici byla nevhodně užitá a popírala tím teoretické předpoklady. Postpozice již nerozvitých participií evokuje otázku, proč byla dána přednost postmodifikaci před premodifikací, přičemž není vždy jednoduché určit jednoznačné vysvětlení.

Kromě participií nalézajících se v obou pozicích byly brány v potaz i zbývající případy, kde se participium vyskytlo pouze v postpozici. Vyvozené závěry se tudíž opírají o obecné poznatky z rozboru všech následně nerozvitých participií ve funkci postmodifikátoru.

Zvolená pozice se dala ozřejmit buď ve srovnání s druhým příkladem, kde je užitá pozice opačná, nebo v rámci téže věty.

Jednotlivá hlediska se prolínají, často lze hovořit o kombinaci několika složek (např. formální a syntaktické). Pro lepší přehlednost jsou však příklady řazeny do šesti podskupin na základě společného hlavního ukazatele:

a) formální hledisko:

Participia, která nejsou následně rozvíta příslovečným určením či předmětem, mají nejčastěji tvar minulého přičestí. Žádné z nich se v postpozici neobjevilo ve formě složeného adjektiva.

His article argued that nuclear-generated electricity couldn't realistically replace oil and fossil fuels unless all nations built sixteen new reactors a week in the five years from 1995, a programme impossible to achieve and one which, if practicable, would add intolerably to the nuclear threat. (JPD, 42)

→ V této dvojici je prepozice daná formou participia, neboť forma složeného adjektiva mu umožňuje premodifikovat substantivum.

Particular information generated may include reference to DOS configuration, Plug and Play hardware, Windows Messaging Services, and software compatibility. (CTW, 74)

Participium *found* představuje stejný případ jako participium *generated*:
I was excited and impatient to share my new-found knowledge with the only person in the locality I trusted not to abuse my confidence. (GR, 154)
The various features found are summarised in Figure 6/6. (MIS, 86)

b) sémantické hledisko:

Do této podskupiny spadají dále nerozvíta participia, u nichž právě sémantický charakter slova hraje zásadní roli, tzn. participia, u nichž je pozice determinována významem. Jsou to známé příklady *the people concerned*, *the technologies involved*.

Jisté změny ve významu se týkají také dalších polysémních participií, například participia *affected*:

For example, a departmental procedure or form might be changed without considering the ripple effects on the other departments affected, with dire consequences. (MIS, 35)

An example is the accounting technique of Budgetary Control which is often regarded by accountants as a neutral, technical process but which is viewed by the personnel affected as anything but neutral. (MIS, 5)

→ V obou příkladech má participium význam 'influenced', stejně jako v případě spojení *the occupants of the 1,276 dwellings affected*. Takto se nejspíš může objevit i v prepozici, ovšem takový příklad nebyl ve zkoumaných textech zaznamenán. Definice dalšího významu tohoto slova však nabízí i verzi 'not natural or sincere': *an affected laugh / smile*, přičemž výraz spadá mezi adjektivizovaná participia a umisťuje se převážně před substantivum.

Sémantické hledisko se odráží také na příkladu užití nemodifikovaného participia v v rámci ustáleného spojení slov:

He set off back to the car, mission accomplished. (MK, 200)

→ Zde má označený výraz zřetelně verbální charakter a dal by se považovat spíše za absolutní přechodníkovou vazbu minulého přičestí, případně za elipsu pomocného slovesa *be*. Obvykle se vyskytuje ve spojení právě s tímto substantivem: *That's it. Mission accomplished. (Oxford 2000: 8)* a vyjadřuje 'We have done what we aimed to do.'

Hodnotit sémantický rozdíl mezi pozicemi atributivního participia by bylo možné například u spojení *of the task accomplished*, participium by zde znamenalo 'completed, achieved'. Pro jeho prepozici je pak příznačnější význam 'very good at a particular thing': *an accomplished artist*.

Part of the time she railed at me like a woman possessed. (JPD, 483)

→ Konkrétní spojení tu nabývá významu *'with a lot of force or energy'*, přičemž v prepozici se v tomto smyslu participium neužívá.

He flew out of the room like a man possessed. (Oxford 2000: 983)

The given names are marked readonly and the values of these names may not be changed by subsequent assignment. (LCCR, 72)

→ Prepoziční spojení *given name* znamená (především v pojetí americké angličtiny) *'first name'*, tj. křestní jméno a celé je chápáno jakožto substantivum.

Argument 0 is set to the name given, and the remaining arguments to the command are set to the arguments given, if any. (LCCR, 57)

c) střet sémantické a syntaktické oblasti

Jak název napovídá, tato podskupina tvoří přechodný pás mezi oblastí sémantickou a syntaktickou, neboť se zde uplatňuje ze sémantického hlediska vliv významu a ze syntaktického hlediska vliv ostatních prvků modifikujících substantivum.

Ze sémantického hlediska může mít pozice participia vliv na smysl věty. Někdy je proto nutné oddělit rozdílné informace o substantivu do složky premodifikující a postmodifikující, aby se ujasnily významové vztahy jednotlivých modifikujících složek vůči substantivu. Sémanticky jednoznačný slovosled bývá upřednostňován před dvojnásobným, což se odráží v případě zvolené prepozice těchto participií.

From the pavement where I was standing, in the covered pathway to the restaurant in Park Lane, there was not a paparazzo to be seen. (T-9, 22)

→ Umístění participia do prepozice může být jako v tomto případě determinováno logickým smyslem. Změna jeho pozice by vyvolala i změnu významu celého spojení, byť by se jednalo jen o nepatrné významové odstíny. Substantivum *pathway* je totiž kromě premodifikujícího participia *covered*

modifikováno také předložkovou konstrukcí *to the restaurant in Park Lane*, která je v postpozici. Jedná se o dvě složky podávající bližší informace o substantivu, které je od sebe odděluje. Uvedené spojení *the covered pathway to the restaurant* může nést význam 'pokrytá cesta, která vede k restauraci', přičemž čtenáři už je zřejmě známo čím je pokryta, proto participium není premodifikováno upřesňujícím výrazem. Vedle toho je také příznačný význam 'zastřešená', kde se jedná o trvalou vlastnost. Pokud bychom stejné participium užili v postpozici (*in the pathway covered to the restaurant*), dvě informační složky by se spojily a participium by mělo formu následně rozvitého participia s významem odlišným od toho předchozího: 'cesta pokrytá až k restaurací'. U samotného *pathway covered* by se navíc mohlo jednat o význam 'absolvovaná, projitá, již uražená cesta'.

Although the general subjects covered are similar to those dealt with previously, there is deeper and more comprehensive coverage especially in the areas of management functions, planning, control and decision making.
(MIS, iv)

→ Naproti tomu dále nemodifikované participium užitě v postpozici by v případě přemístění do prepozice nevyvolalo změnu významu daného spojení.

V prepozici i v postpozici označují zaznamenané příklady participia *covered* význam 'having a layer or amount of something on it', například *snow-covered trees*, *a covered bridge*, přičemž v postpozici se v tomto smyslu pojí s předložkou *with* nebo *in*: *three walls covered with shelves*. Dle průzkumu shromážděných příkladů s tímto participiem se ovšem ukázalo, že postmodifikující slovo *covered* má stejně jako v uvedeném příkladu význam trochu odlišný, pokud stojí po abstraktním substantivu. Znamená 'included / dealt with' a to nejen u dále nerozvitých participií. Kromě uvedeného příkladu lze zmínit další spojení tohoto typu: *other methods covered*, *the concepts covered so far*, *mental health services covered in this report*.

The image of the staring, blazing sun in Marseilles – the oppressive glare – was both dazzling and mystifying to Melony. (IJ, 224)

→ Podobně jako u předchozího příkladu je prepozice participia podmíněna zamýšleným významem spojení (přesněji řečeno odstínem významu, jehož základní sémantická složka je zachována, mění se pouze aktuální uplatnění). V postpoziciční konstrukci *the image of the sun staring and blazing in Marseilles* by participium, respektive koordinálně spojená participia naznačovala, že jde o aktuální stav, určitý projev okamžiku, kdežto daná prepoziciční formulace znamená, že slunce je tam takové stále. Naznačuje se zde obecně platná, charakteristická vlastnost.

Steven was expecting the vehicle to come straight into the barn and for Childs and Leadbetter to alight with guns blazing but it didn't happen that way. (MK, 301)

One can also assume that modernization as seen from the perspective mentioned above, signifies a process of constant perfecting (“improvement”) of the already achieved level of development of the society, the county, or a certain domain of life so as to reach a more perfect and more modern condition, frequently to a condition already achieved before by other societies. (CSPI, 79)

→ I zde by mohla změna participiální pozice v konstrukci *the already achieved level of development of the society* (již dosažený stupeň vývoje společnosti) pozměnit její smysl: spojení *the level of development of the society already achieved* nabízí také význam ‘stupeň již dosaženého vývoje společnosti’, přičemž by nebylo zřejmé, k jakému substantivu se participium vztahuje.

MBO concentrates on results achieved (in relation to objectives) rather than on the processes of achieving results. (MIS, 132)

→ V tomto případě se postpoziciční užití participia jeví jako možný prostředek pro zdůraznění významů slov při srovnávání (*results achieved X processes of achieving results*).

In 1990 the Prague Psychiatric Center (PPC) was requested by WHO to study the validity of the method published by Laska, Meisner and Siegel (1) of the N.S. Kline WHO Collaboration Center (Orangeburg N.Y.) for estimating the unduplicated number of psychiatric patients receiving services from a specified set of providers in a year based on information obtained from individuals receiving services during a brief survey period. (SPCT, 246)

→ Podobně i v této prepozici je otázkou zamýšlený smysl konstrukce: jednoznačné vyjádření významu 'specifikovaná skupina poskytovatelů služby' by po převedení na spojení *a set of providers specified in a year* pozměnilo význam na 'skupina poskytovatelů specifikovaných v jednom roce'. Významová odchylka by ovšem nebyla tak zásadní.

The value specified is applied directly to all matching widgets. (LCCR, 156)

→ V této větě funguje participium jakožto postmodifikátor, neboť významově se jedná o výsledek jedinečného aktuálního děje. Naproti tomu prepoziciční vyjádření obecně platné vlastnosti u *a specified set* je opodstatněno také členem neurčitým.

Funding and agreements for collaboration none exist for over a dozen countries, with a combined planned sample size of more than 100.000 respondents. (SPCT, 92)

→ Zvolená pozice participia *combined* s významem '*to come together to form a single thing or group*' umožňuje modifikovat substantivum, které je následně rozvíto předložkovou konstrukcí uvádějící číselný údaj. Dokládá to slovníkový příklad: *The German team scored a combined total of 652 points. (Oxford 2000: 236)*

It also consumes more coal than the United States, Europe and Japan combined. (IHT, 4)

→ Další možností užití tohoto participia je postpozice bez dalšího doplnění, přičemž participium modifikuje všechna předchozí substantiva ve smyslu *'to put two or more different things, features or qualities together'*: *a kitchen and dining-room combined* (tamtéž)

Často se užívá s předložkou *with* ve spojení s předmětem: *a controlled enthusiasm combined with a defensiveness.*

Kontrastním příkladem této podskupiny je nejednoznačná interpretace postmodifikujícího participia umístěného v těsné blízkosti předložky:

You can change the amount of colors displayed by clicking the drop-down list box. (CTW, 133)

→ Zde je zvolena postpozice participia, přestože hned za ním následuje předložková konstrukce. Teoreticky se tak nabízí dvě možné interpretace spojení. Pokud bude vzata v úvahu přítomnost dále nerozvitého participia, pak lze spojení přeložit způsobem: *'Můžete změnit množství uvedených barev tím, že budete klikat na seznam'*. V případě spojení participia s předložkovou konstrukcí by šlo o participium rozvité příslovečným určením a překlad by mohl znít takto: *'Můžete změnit množství barev uvedených (ukázaných) na základě klikání na seznam'*.

Umístění participia lze ovšem vysvětlit opět pomocí aplikace významu aktuálního děje na daný příklad.

d) syntaktické hledisko

Ukázalo se, že počet členů (substantiv), které jsou participiem modifikovány, nemá výrazný vliv na umístění participia. Několikanásobný větný člen může být pře i postmodifikován: *a remembered face or incident / the actions and reactions required.* Ani užití participia v rámci předložkové

konstrukce neovlivňuje jeho pozici. Může být součástí spojení *the location of the required picture* stejně jako *the sheer volume of decisions required*.

Přesto není možný vliv dalších modifikátorů ve větě vyloučen. Při porovnání příkladů s nerozvitými participii v postmodifikaci a participii v premodifikaci se v některých případech liší zastoupení dalších modifikujících členů u již participiálně modifikovaného substantiva.

U dále nerozvitých participiálních postmodifikátorů na sebe substantivum často již další členy neváže. Jde o dvě třetiny případů: např. *the actions taken*, *benefits gained*, *the value substituted*, *the text deleted*, *the list printed* atd. Ve zbývajících případech je substantivum premodifikováno nejčastěji adjektivem, jiným substantivem, participiem, zájmenem aj. či jejich kombinací: *the urban structure created*, *the calendar dates shown*, *the remaining time left*, *anyone's fault involved*.

U participiálních premodifikátorů je situace do jisté míry stejná, tedy substantivum je modifikované pouze jím: *modified questions*, nebo je zároveň postmodifikováno dalšími výrazy. Mimo jiné to může být opět adjektivum, další participium, jiné substantivum, ale také polovětná konstrukce (*the compelling desire to get to know her*) či vedlejší věta uvozená zájmeny *who / which / that* (*a very caring person who tried to help those in need; unwanted impositions which cause resentment and dysfunctional behaviour; the twisted beams that still supported what was left of the porch roof; the uninhabited rock island that appears to float like a dead whale; a disused inland waterway that stretched out from the heart of Edinburgh...*) Kromě nich může být substantivum navíc postmodifikováno předložkovou konstrukcí: *the growing size of the crowd*, *a well-built man in his thirties*, *amazing shots with my backhand*, *an unmarked grave at the town cemetery*, *a convincing victory for the party*, *the changing political conditions in the Czech Republic* atd.

Obecně lze konstatovat, že konstrukce s participiální premodifikací bývají oproti konstrukcím s postmodifikací substantiva nerozvitým participiem

rozsáhlejší, tj. obsahují větší počet členů modifikujících dané substantivum, např.: *recently developed cognitive interviewing methods; the specialized mental health services covered in this report; the Oscar-winning British-made 1924 Olympic Games film Chariots of Fire.*

Při prozkoumání okolí samotného participia nelze s jistotou říci, zda modifikace participiálního modifikátoru ovlivňuje jeho pozici vůči substantivu, ale ze statistického hlediska je možno tento ukazatel brát v úvahu:

You can configure the Start menu to display between zero and nine of your most recently used applications to appear on the menu. (CTW, 46)

→ Premodifikace je nejspíš dána tím, že participium je samo premodifikováno adverbiem (*most recently*). Premodifikace participia v prepozici se vyskytla téměř trojnásobně častěji než premodifikace participia v postpozici. Toto opodstatnění není dostačující, ale v daném případě to následující postpozice nemodifikovaného participia potvrzuje:

As a consequence the types of organisations, their structures, methods of management used, the relationships with other organisations and so on have been extensively studied and researched. (MIS, 61)

The reasons lie in the methodologies used. (SPCT, 111)

→ Dá se také říci, že umístění nemodifikovaného participia za substantivem k němu přitahuje větší pozornost (stejně jako je tomu u jiných slov umístěných na konci věty) a umožňuje tím zdůraznění jeho základního (nemodifikovaného) významu. Lze je také chápat jako jistou redukovanou formu vedlejší věty vztažné: *in the methodologies (that have been) used.*

Stejně vysvětlení se vztahuje i k participiím *farmed, prevailing, discovered a created*:

It was a town of stay-put people on fairly open, neatly farmed land; it was dairy-cow country, and fruit-tree country. (IJ, 119)

The EU now links rewards to the area of land farmed. (IHT-11, 16)

It is often invidious to review the actual decision made because totally unforeseen circumstances may turn a correct decision, honestly made in the light of the then prevailing knowledge, into an incorrect one. (MIS, 182)

In its slightly different meaning of the interpretation possible, modernization becomes a notion clearly valuating the actions taken and the state of things prevailing, leading towards modernity, progress. (CSPI, 78)

→ Zde navíc hraje roli i koordinace daného spojení s *the actions taken*, jinak by participium *prevailing* mohlo stát i v prepozici.

The cloud level was low, the earth and sky subsumed in the same obliterating darkness in which the cold glitter of the power station seemed to have moved closer, and there lay over the sea a pale blue luminosity, like the faint semblance of a newly discovered Milky Way. (JPD, 326)

Professor Handy has pointed out that in over 100 studies of this kind only 5% of the traits discovered were common through-out. (MIS, 122)

This was caused in part by the excessive administrative work imposed by newly created insurance companies, whose reimbursement is based on services provided. (SPCT, 247)

The two accounts created are Administrator and Guest. (CTW, 170)

Julie Watts, 31, a state enrolled psychiatric nurse, removed a breathing tube keeping her 14-month-old daughter Abigail alive, it was alleged. (T-9, 15)

→ Kromě častějších adverbíí se může uplatnit i jiný premodifikátor participia. Zde má na pozici vliv premodifikující substantivum *state*.

Spanish remains the most popular language choice, with more than 823,000 students enrolled – up 10.3 percent since 2002 and nearly four times higher than French at No.2. (IHT-11, 8)

→ U postmodifikujícího participia se nabízí vysvětlení, že jeho pozice je dána pro přehlednost údajů, tedy na jedné straně je číselný údaj, na druhé je substantivum dále specifikováno.

e) stylistické hledisko

Ze stylistického hlediska převažují příklady nerozvitých participií ve funkci postmodifikátorů především ve funkčním stylu odborném (i přes nejvyšší počet všech participií u stylu uměleckého). Publicistický a umělecký styl v souvislosti s výzkumem nabízí tyto příklady ojediněle.

He was inured to horror; few manifestations of human cruelty, violence or desperation were unfamiliar to his practised eye. (JPD, 181)

→ Premodifikující participium náleží k uměleckému stylu. Kromě stylistické charakteristiky připadá v úvahu i hledisko lexikální: Důležitý je vliv významu substantiva na celé spojení: *It took a practised eye to spot the difference.* (Oxford 2000: 990) je slovníkovým příkladem, kde *practised* znamená 'good at doing something because you have been doing it regularly'. Spojení *a practised eye* by se dalo přeložit jako 'vycvičené oko' a pro prepozici mu mimo jiné nahrává statický význam a genericky pojatý neurčitý člen.

These are the key elements of organisation and the way that they are dealt with largely determines the nature of the organisation, what departments and functions it contains, the forms of relationships and communication practised, the levels of management, the amount of centralisation / decentralisation, and so on. (MIS, 90)

→ Zde je dále nerozvitě participium příkladem stylu odborného. Oproti předchozímu případu ovlivňuje substantivum respektive substantiva v rámci několikanásobného větného členu význam participia ve smyslu 'to do something regularly as part of your normal behaviour', tedy v českém překladu by se dalo užít slovo praktikovaných narozdíl od výše zmíněného

practised eye ve smyslu zkušený, cvičený. Tyto významové odstíny se ovšem liší minimálně a týkají se pouze těchto dvou konkrétních případů, tudíž odlišný význam daného participia nemusí mít vliv na jeho pozici vůči substantivu. Není vyloučeno užití např. spojení *practised communication*.

f) relativně neomezené užití participií

Participia v postpozici jsou obvykle následně rozvíta, ale existuje řada případů, kdy již nerozvité participium stojí v postpozici i tehdy, když nic nevyklučuje jeho potenciální prepozici. Pokud je nerozvité, je tomu samozřejmě z důvodu, že další doplňující informaci není třeba uvádět, neboť je již nějak naznačena či známa z kontextu, např. *the paper presented, the notion quoted* (není nutné dodávat např. *above / in the previous sentence*, pokud čtenář tyto údaje k pochopení nepotřebuje). Dále je uplatňována postpozice nemodifikovaného participia v případě, kdy jeho prepozice není možná: *the various features found, the functional relationships mentioned, the structure discussed*. V ostatních případech se jedná o relativně neomezené užívání participií v souvislosti s jejich pozicí vůči substantivu.

U některých participií se totiž zdá, jako by jejich užívání ve spojení se substantivem bylo neomezené. Pokud nemají například formu složeného adjektiva, která se zpravidla týká prepozice, objevují se tato participia ve funkci modifikátoru před substantivem i za ním. Tak například spojení *the fuel produced* nevyklučuje použití *the produced fuel*. Jejich neomezené užití je ovšem skutečně jen relativní. Ačkoliv ve větě s postpozicí se nabízí i možnost prepozice a naopak, jsou přesto usměrněny formálně (viz složené adjektivum) či syntakticky. Lze konstatovat, že pozice participia závisí na celkovém uspořádání informací ve větě. Pokud věta obsahuje další prvky modifikující substantivum, může být pozice participia omezena. Pokud je substantivum modifikováno pouze participiem, pak je možná obojí pozice, ovšem to také neplatí pro všechna participia, jak již bylo zmíněno v souvislosti se závislostí lexikálního významu výrazu na jeho pozici. Ostatně sémantika slova je dalším

z činitelů rozhodujících o pozici modifikátoru a to dokonce jedním z nejnvýraznějších. Jak již bylo na několika místech uvedeno, jde o rozdíl mezi stálým a dočasným, jinde se jedná spíše o rozdílné pojetí mezi dějem statickým a obecným ve srovnání s dějem dynamickým a aktuálním:

The Adapter tab gives general hardware information about the installed video adapter, such as the amount of memory, chip type, and so on. (CTW, 135)

→ Premodifikujícímu *installed* se dá přiřadit statický, obecný význam.

If you don't require any additional regional settings aside from those on the Windows version currently installed, select to use the default. (CTW, 101)

→ V postpozici vyjadřuje spíše dynamičnost, výsledek děje, který aktuálně proběhl, což je podloženo samotným výrazem *currently*.

Tato podskupina se stejně jako ty předchozí týká především participií dále nerozvitých v postpozici. Mnohá z těchto participií právě pro tento fakt vypadají jako neomezeně užívaná, jelikož pro postpozici je rozvitě participium obvyklejší. U příkladů tohoto typu je na vysvětlení umístění modifikátoru aplikovatelné (často jako jediné možné) zmíněné kritérium sémantické. Jsou zde zahrnuta i některá postmodifikující participia z předchozích vět, mimo jiné *particular information generated*, *guns blazing*, *results achieved* a také další četné příklady nalezené jen v postpozici: *all analyses conducted*, *benefits gained*, *all patients tested*, *the text deleted*, *the list printed*, *the command reexecuted*, *the permissions selected*, *the returns expected*, *a duty unfulfilled*, *privacy violated*, *the royal dispossessed* aj.

Z nalezených příkladů v obou pozicích spadají do podskupiny participií s relativně neomezeným užitím *received*, *expected*, *developed*, *saved*, *required*, *selected*, *defined*, *accepted*, *printed*, *approaching* a *completed*. Pro srovnání jsou opět všechna uvedena jak v premodifikující tak v postmodifikující funkci:

Understanding is thus a result of the association of memory and the received message. (MIS, 24)

The data processing system deals with the following main activities: [...] Analysis of premiums received and claims made by vehicle category within occupation code within zone code. (MIS, 260)

→ Participium nerozvité (*received*) je stejně jako rozvité (*made*) v postpozici, jsou tedy na stejné úrovni, přičemž zde platí, že kratší úsek předchází delšímu (*premiums received X claims made by vehicle category ...*)

Expected value is a widely used decision making criterion and can be defined as the total of the probability or likelihood of each outcome times the value of each outcome. (MIS, 178)

The decision nodes are points where a choice exists between alternatives and a managerial decision is made based on estimates and calculations of the returns expected. (MIS, 180)

→ Participium je užito v obou krajních pozicích. Ani v jednom případě není samo modifikované, tudíž je důležitý jeho základní lexikální význam bez bližšího určení časového či jiného.

The developed fuzzy logic expert system can serve as a simple and user-friendly computer assisted diagnostic procedure, especially for general practitioners. (SPCT, 230)

→ Substantivum *system* je premodifikováno ještě třemi dalšími slovy. Participium je na prvním místě zřejmě proto, že modifikuje celou následující konstrukci, ve které je substantivum postupně blíže popisováno.

One idea developed was that of socio-technical systems. (MIS, 53)

If you want to open a saved log file, right-click the log and select Open Log. (CTW, 217)

Once you've nailed down and mastered the process, the time and money saved are very gratifying. (CTW, 121)

Browse to the location of the required picture. (CTW, 187)

When change is in a continuous pattern it is possible to project existing trends and thus make reasonable assumptions as to the actions and reactions required. (MIS, 156)

The Aston group found that as organisations grow they tend to grow taller, and perhaps because of the sheer volume of decisions required, there is less centralisation. (MIS, 101)

The selected screen saver is automatically previewed in the monitor image within the dialog box. (CTW, 145)

The variable selected is based on extensive epidemiological research, showing how the effect of negative life events and other stressors on mental health, and on health in general, depend on the coping resources of the individual. (SPCT, 68)

A strong, well respected leader with a clearly defined task would get best results by being fairly directive. (MIS, 125)

Re-execute the last keyboard macro defined, by making the characters in the macro appear as if typed at the keyboard. (LCCR, 64)

Here were Susie and himself, legally yoked, an accepted pair. (JPD, 339)

The binding syntax accepted is identical to that of .inputrc, but each binding must be passed as a separate argument; for example, "\C-x\C-r": re-read-init-file. (LCCR, 67)

The typical output of formal information systems is a printed report or tabulation. (MIS, 23)

The path printed contains no symbolic links if the -P option to the set builtin command is set. (LCCR, 72)

And then they heard, blunted by the fog but clearly, the sound of an approaching boat. (JPD, 426)

The woman at the hotel didn't really want kids and with summer holidays approaching could get a better rate for her rooms. (JPD, 39)

At that initial meeting, agreements were reached to create a core dataset from the available completed surveys. (SPCT, 90)

Persimmon said that the number of homes "legally completed" rose 18 per cent to 3,194. (T-9, 29)

4. PARTICIPIA PŘECHÁZEJÍCÍ V ADJEKTIVA

V rámci všech zkoumaných participií bylo zaznamenáno mnoho příkladů, kde se participium vyznačuje adjektivní povahou nejen tím, že je schopné fungovat jako atribut substantiva. Statistická analýza, která byla provedena pouze v rámci premodifikace (neboť prepoziční umístění je pro adjektiva příznačnější) potvrdila jejich výskyt přibližně ve 420 případech z celkového počtu 1039 premodifikujících participií. Nutno poznamenat, že do skupiny byla zahrnuta i adjektiva částečná, tj. případy, kdy slovo může být dvojznačné a může představovat jak adjektivum, tak slovesný tvar. Příkladem je slovo *broken* (viz níže).

Status participiálního adjektiva byl u těchto příkladů určen za pomoci stanovených kritérií. Jelikož se participiální adjektiva dají rozlišit na základě toho, nakolik jsou jim vlastní charakteristiky adjektiv, byly příklady roztrženy do dvou základních skupin. Některé splňují všechny podmínky pro přijetí mezi adjektiva, jiná jsou jen částečnými adjektivy.

První skupinu tvoří příklady, které splňují zásadní podmínky. Mohou být intenzifikovány pomocí adverbia *very*, dají se stupňovat pomocí *more* a *most*, mohou sloužit jako predikativní adjektiva, vyjadřují stav či vlastnost modifikovaného substantiva. Přítomná a ojedinele i některá minulá participia

lze navíc převést na adverbia přidáním sufixu *-ly*. Mezi obvykle uváděné příklady patří participiální adjektivum *interesting*, které se samozřejmě vyskytlo i ve výzkumném materiálu, jelikož jde o velice běžné slovo, ovšem i mnoho dalších bylo takto identifikováno. U některých příkladů se v textu přímo objevil ukazatel jejich adjektivní povahy: *a very worried woman, more unstructured decisions, most enchanting stories, most wrinkled ears, the most glaring reminder, the most interesting pattern, the most striking new perspective*. Kromě právě zmíněných příkladů patří do skupiny i ty následující, přičemž většina z nich vyjadřuje osobní reakci, hodnocení:

accusing ghosts, an addled memory, advanced economies; an agitated, chickenlike fashion; alarming period of adolescence, amazing coverage, an amused look, the annoying thing, the astonishing degree, the baffled driver, the bewildered expression, this bewildering situation, the blurred reflection, a charming side, complicated nests, the confusing configurations of light, controlled fashion, a convincing victory, a crowded UN agenda, the damaged women, dedicated campaign, a small despairing cry, a carefully determined process, severely disabled patients, her disappointed heart, disconcerting jerks, the discouraging fact, a distressed child, distressing news, a disturbed family background, a drained and exhausted tenderness, embarrassing expressions, exaggerated slowness, experienced medical specialists, a frightened man, frightening world, a frustrating afternoon, generalized anxiety disorder, the interested modellers, an intimidating pattern, irritating habits, isolated towns, limited time, most truly loving young couples, this misguided war, misleading information, the mistaken belief, neglected girl, the offended Darryrimples, this outstanding performance, a promising university career, a reassuring smile, a reserved judgement, a respected leader, the barely restrained anger, a satisfied moan, a satisfying cloud of dust, shaming and terrifying experiences, a shocked expression, simplified interfaces, a startled voice, the striking results, subdued line, surprising quickness, the tangled

bracken, the terrifying god, their tired arms, the troubled women, a wondering voice

Ve druhé skupině participií, která se v mnohém blíží adjektivům, se vyskytují příklady, u nichž ne všechny ukazatele potvrzují jejich adjektivní povahu. Jedním z rozdílů mezi skupinami je neschopnost přítomných tvarů participií tvořit adverbium pomocí sufixu *-ly*, ovšem tento fakt jim nijak zásadně adjektivní charakter neubírá: *a very caring person, the complaining noise, some complicating factors, a more discriminating lesson, an exhausting day, a better fitting piece, the nagging guilt, the raging stream, stimulating project, a sweltering Tuesday morning, a thriving economy, the underlying social processes.*

Jiná participiální adjektiva, která jsou ve slovníku uvedena jako adjektiva, nepřipouštějí spojení s výrazy *very* či *more*, zato vyjadřují stav / vlastnost a mohou fungovat jako predikativní adjektiva po sponových slovesech: *allied nations, broken promise, the closed doors, an established name, handwritten address, married life* aj. Samozřejmě ani všechna primární adjektiva nemohou být intenzifikována (pouze tzv. *gradable adjectives*) a stejné je to s participiálními adjektivy.

Dále sem jsou zařazeny příklady určené na základě jiného faktoru, například morfologického, pokud jde o prefix *un-*. V těchto případech je často intenzifikace adverbium *very* neuplatnitelná stejně jako komparace s užitím *more*, jelikož mnoho z nich opět nevyjadřuje stupňovatelnou vlastnost. Samotná předpona daného výrazu a možná funkce komplementu po slovese *remain* však ukazuje na jeho adjektivní povahu: *unattended installation scripts, an unbroken chain, the uncluttered desktop, uncommitted changes, uncut hair, undefined status, undetected mistakes, uneaten food, the unexpected death, unexplained plunges, unfinished occupational training, totally unforeseen circumstances, the uninhabited rock island, uninterrupted passages, an unpaid bill, unplanted hill, all unrecognized control characters, an unread life,*

the unspoken word, more unstructured decisions, the untold viciousness, untouched copy, unwanted child a další.

U spojení *the unmoving body* je u výrazu ve významu 'nepohybující se' (jako v tomto případě) užití *very* sporné, ale u významu 'dojemný' (respektive jeho opozita) ho lze bezpochyby užít. Možné spojení *body remained unmoving* pak dokazuje adjektivní charakter výrazu stejně jako v následujících příkladech přítomných tvarů participií. Některé z nich patří spíše k první skupině (dalo by se říci, že jsou dokonce nadřazenou skupinou díky dalšímu znaku morfologickému): *a particularly uncomprehending way, the uncompromising soil, unflinching face, unseeing eyes, an unsmiling intensity*. Výjimkami jsou pouze příklady, u nichž opět nefunguje možnost adverbializace pomocí sufixu *-ly*: *the uncaring creatures, relatively unchanging environment, uninteresting threads, unmarried sons, the unprepossessing building, unsuspecting males*.

Minulý tvar participia zakončený sufixem *-en*, který má i podobu pravidelného tvaru, byl nalezen pouze u jednoho příkladu: *the sunken lane*.

Mezi adjektiva jsou zahrnuta i některá kompozita, o nichž se zmiňuje Dušková (1988: 148) či Huddleston a Pullum (2002: 1658). I zde jsou některá stupňovatelná, jako například *a good-looking young man, weatherbeaten face, confidence-inspiring smile, heartbreaking affection* aj., u jiných je intenzifikace či komparace zpochybnitelná a do hry vstupuje opět sémantický charakter spolu s možností funkce predikativního komplementu. Další zástupci adjektivních kompozit jsou: *bloodstained blouse, best-selling magazines, forward-looking designers, a full-blown backup tool, the grown-up boy, the long-standing rift, an overgrown rhododendron, a ready-made villain, self-contained example, a well-known fact, a well-rounded education a well-worn cliché, a wide-ranging inquiry, widespread use* atd.

Z fonetického hlediska se žádná z uvedených možností vyjádření adjektiva na základě odlišné výslovnosti neobjevila.

K participiálním adjektivům patří další četné příklady, jež se ve zkoumaných textech nevyskytly, např. *boring, disappointing, exciting, impressed, inspiring, pleased, relaxed, shocking, thrilled, tiring* a jiné.

ZÁVĚR

Průzkum participiálních modifikátorů substantiv ze šestnácti anglicky psaných prací odhalil řadu faktorů majících vliv na umístění participia. Analyzované příklady jsou ze šedesáti čtyř procent zastoupeny tvary minulými. Z pohledu pozičního rozmístění participií převážila prepozice nad postpozicí v přibližném poměru 3 : 2, přičemž velkému počtu premodifikátorů vévodí styl umělecký. Na převažujícím množství premodifikace se mimo jiné podílí příklady vícečetné participiální modifikace, která je frekventovanější právě v prepozičním provedení.

Zmíněná pozice participií může být determinována jejich vlastní formou, významem (ať už základním či doprovodným nebo druhotným významem v rámci polysémie) nebo dalšími rozvíjejícími členy. Z hlediska formálního hraje největší roli forma složeného adjektiva, která si v zásadě žádá prepozici. Pro prepozici dále platí, že participium označuje vlastnost stálou či charakteristickou. Významově u něj převládá vyjádření statického, obecně platného děje, případně se participium pojí s členem neurčitým, který mu onu genericky platnou vlastnost propůjčuje. Ověřil se také fakt, že přítomné tvary participií ve funkci atributu jsou tvořeny převážně intranzitivními slovesy a tvary minulé slovesy tranzitivními. Pokud se jedná o participium, jež tyto podmínky nespĺňuje, byla prokázána důležitá přítomnost premodifikujícího adverbia a v ojedinělých případech i jiného substantiva. Vliv na pozici byl potvrzen také u polysémních slov, kde odlišné významy jednoho slova determinují jeho příslušné umístění.

Postmodifikující participia se naproti tomu vyznačují významem dočasné vlastnosti. Z lexikálního hlediska mají charakter dynamičnosti nebo jednotlivého projevu děje či události. Po syntaktické stránce jsou většinou následně rozvitá dalším členem uvozeným spojkou či předložkou, čímž se potvrzuje výchozí předpoklad. Právě tato vlastnost je typická pro postpozici. Při hledání zásadního činitele vysvětlujícího umístění dále nerozvitých

participií v postpozici se situace zprvu jevila jako složitější. Ukázalo se, že je zde nutné zvážit především doprovodný (vedlejší) význam participia ve spojení s daným substantivem. Mezi klíčové faktory patří protiklady statičnost versus dynamičnost a také obecnost a neaktuálnost proti jednotlivosti či aktuálnosti vyjadřovaného děje. Statičnost a obecnost inklinuje k adjektivnímu významu a tedy preferuje prepozici – a naopak. Toto se zdá platit zejména, avšak ne výlučně, u minulých participií. Zmíněné kategorie se ovšem nedají určit s absolutní platností, proto se vždy vyskytuje nějaká pochybnost či výjimka potvrzující pravidlo. Obecně lze říci, že dále nerozvitá postmodifikující participia nejsou nijak ojedinělým jevem, zvláště pak v oblasti odborného psaného stylu.

V rámci výzkumu byla mimo jiné odhalena četná participiální adjektiva, při jejichž identifikaci se uplatnila kritéria stanovená odborníky.

Přesnější poznatky v oblasti participiální modifikace substantiv by si žádaly hlubší a dlouhodobější zkoumání. Pro jednoznačnější výsledky by byl vhodný podrobnější výzkum většího množství zdrojů a samozřejmě většího počtu příkladů.

SUMMARY

The aim of the diploma thesis was to analyse noun phrases containing attributive participles modifying the head noun in order to specify factors affecting the choice of participial position.

The research was based on the study of relevant academic writing as well as on data obtained from English written texts that served as the sources of examples of participial modifiers. Belonging to one of the three styles, the sources reflect different stylistic features, i.e. academic, journalistic or fiction. To make the collected examples well-arranged, the written instances of participial modification were transferred in electronic form and therefore became easier to work with. The whole corpus amounts to 72 pages, containing a total of 1759 instances of participial modifiers.

On the basis of the theoretical information coming from relevant linguistic literature, both general and specific criteria were stated. Accordingly, the participles gathered were sorted into groups sharing the same or similar features. With regard to their position, which represents the most important criterion of classification, the examples found were divided into two categories representing premodification and postmodification, respectively. Within each of these two essential categories, a group of participles occurring both in preposition and postposition was identified. This group proved very useful for the research because its members could be used to establish the differences resulting from the change of position of one semantic unit.

A quantitative assessment of the data was then performed, followed by a thorough linguistic analysis of the factors affecting the choice of position. These related both to the form and the meaning of the structures and involved aspects of grammar, semantics, syntax and stylistics.

The results of the research show that the past participial forms are more frequent than the present ones in all the three styles representing sixty four per cent of all modifying participles. One of the main differences between the two

forms is that the present participial form typically indicates an active meaning (i.e. action in process) while the past form indicates a passive meaning and the result of an action. In preposition, the present form is formed from intransitive verbs, while the past form is predominantly formed from transitive verbs.

Overall, instances of premodification outnumber those of postmodification. This is partly because of several instances of multiple premodifiers used either in coordination or submodification.

The choice of the position of participial modifiers seems to be affected by several different factors. As the theory has suggested, it is determined by their form, their meaning and also by the presence of other clause elements. It has been proved that the position of some polysemic words is primarily determined by their meaning. Preposition is typical of participial forms identified as compound adjectives. In preposition, a participle usually denotes permanent and characteristic features of a noun, and is typically preceded by the indefinite article or premodified by an adverb or a noun. Although other modifying units can be situated before the participle, none of them can be placed between the participle and the noun. In that case only postposition is possible, which confirms the theoretical presumption.

In contrast with premodification, participial postmodifiers usually denote single and temporary actions. The overwhelming majority of postmodifiers contain other dependent components such as objects or adverbials. The components are particularly connected to its head participle by a conjunction or preposition. Postmodifiers which are not followed by such components are much less frequent. They have been found mainly in academic writing and are in most cases in the form of the past participle. Compared with the examples of premodifiers, the key factors of choice may be summarised as the difference between static and dynamic actions, or general action and current single actions.

As the theory suggests, there is a distinction between participial forms of verbs and participial adjectives. Where participles occupy the position of

true adjectives, many of them acquire significant adjectival characteristics. In terms of the stylistic analysis, they occur most frequently in fiction.

What has been found suggests that the preference of one position over the other is a matter of a complex interplay of factors, all of which need to be taken into consideration while deciding which position is proper in a given context.

ODBORNÁ LITERATURA

- Biber, D. et. al., *Longman Grammar of Spoken and Written English*, London: Longman, 1999
- Dušková L. a kol., *Mluvnice současné angličtiny na pozadí češtiny*, Praha: Academia, 1988
- Dušková L., Bubeníková L., Čaha J., *Stručná mluvnice angličtiny*, Praha: Academia, 1991
- Hornby, A. S., *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*, Oxford: Oxford University Press, 2000
- Huddleston, R. and G.K. Pullum, *The Cambridge Grammar of the Spoken English Language*, CUP, 2002
- Quirk, R. et. al., *A Comprehensive Grammar of the English Language*, Longman, 1985
- Roey, J. Van, 'The Order of Post-Nominal Modifiers in Present-Day English', *English Studies* 50, 21-31, 1969
- Sorensen, K., 'From Postmodification to Premodification' in Jacobson, R. (1980) *Papers from the Scandinavian Symposium on Syntactic Variation*, Stockholm Studies in English 52: Stockholm: Almqvist and Wiksell, 77-84, 1980
- Swan, M., *Practical English Usage*, Oxford: Oxford University Press, 1980
- Vachek, J., Firbas, J., *Lingvistická charakteristika současné angličtiny*, Praha: SPN, 1962
- Wyler, S., 'Some Remarks on the Nature of Left-Branching Structure', *English Studies* 60, 505-515, 1979

POUŽITÁ LITERATURA

Barber, Brian et. al., *Configuring and Troubleshooting Windows XP Professional*, USA: Syngress Publishing Inc., 2001

Goddard R., *Caught In The Light*, Great Britain: Bantam Press, 1998

International Herald Tribune, Frankfurt: The New York Times, Tuesday, September 25, 2007

International Herald Tribune, Frankfurt: The New York Times, Wednesday, November 14, 2007

Irving, J., *The Cider House Rules*, New York: Bantam Books, 1985

James, P.D., *Devices and Desires*, Great Britain: Penguin Books, 1990

kolektiv autorů, *The Environment in North Bohemia: The Knowledge and Education*, Ústí nad Labem: Acta Universitatis Purkynianae, 1996

kolektiv autorů, *Social Psychiatry in Changing Times*, Praha: Psychiatrické centrum, 2000

Lucey, T., *Management Information Systems*, Vale, Guernsey: Guernsey Press Co Ltd, 1991

McClure, K., *Deception*, Great Britain: Simon & Schuster UK Ltd, 2001

National Geographic, Washington: National Geographic Society, January 2006

Purcell, J., *Linux Complete Command Reference*, Indianapolis: Red Hat Software, Inc., 1997

Seebauer, R. und Kol, "Communication" and "Selected Psychological Issues", Brno: Paido, 2003

Sewell, A., *Black Beauty*, Longman Group UK Limited, 1987

The Prague Post, September 14 – 20, volume 15, number 37, 2005

The Times, September 2, Tuesday, 1997